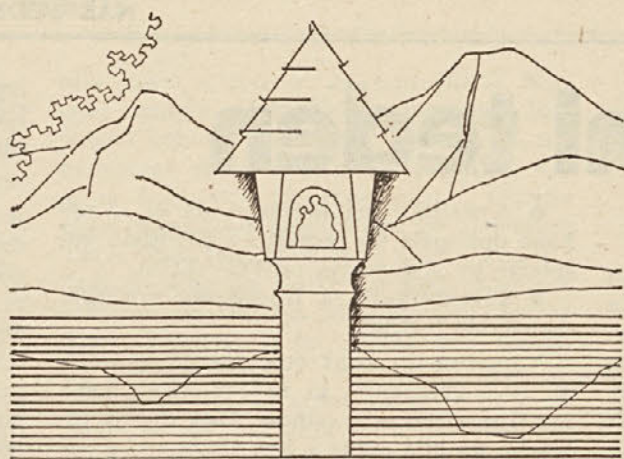

Manjšinsko šolsko vprašanje na Koroškem

III.

Ko je izšel 22. septembra 1958 dekret koroškega deželnega glavarja, ki je omogočil odjavo od obiska slovenščine, se je dvojezična šola že tako uveljavila, da je moral to dejstvo upoštevati tudi šolski zakonodajalec. Ako pustimo ob strani politično plat šolstva, vprašanje diskriminacijskega značaja prijave k dvojezičnemu oziroma slovenskemu pouku ter zadev veroučnega jezika, moremo glede na sedanjo šolsko ureditev ugotoviti: celotno manjšinsko šolstvo sloni na zakoniti podlagi, ki upošteva v bistvu poveljni razvoj dvojezičnega šolstva. Slovenščina je na prvih treh šolskih stopnjah — kot nemščina — učni jezik, od četrte šolske stopnje naprej pa so predvidene — kot na glavni šoli — 4 ure za slovenski pouk.

V manjšinskem šolskem zakonu je slovenska gimnazija uzakonjena ter je šele od tedaj naprej zagotovljena tudi zakonsko urejena pravna podlaga. Medtem ko predvideva šolska odredba iz leta 1945 le strokovnjaka za dvojezično šolstvo, ki naj bi bil dodeljen kot referent deželnemu šolskemu nadzorniku za osnovne šole, predvideva manjšinski zakon iz l. 1959 na podlagi določil državne pogodbe v okviru deželne šolskega sveta za Koroško poseben manjšinski oddelek za reševanje vprašanj slovenskega pouka na dvojezičnih šolah ter zadev slovenske gimnazije. Kot v odredbi iz leta 1945 tako je tudi v šolskem zakonu iz leta 1959 urejeno vprašanje učiteljskega naraščanja za dvojezične šole.

Medtem ko državna in deželna oblast za časa avstro-ogrske monarhije in prve republike nista smatrali za potrebno, da bi uredili manjšinske šolske prilike na Koroškem na zakonski podlagi — saj je bila utrakvistična šola dekretirana le po odloku, je imela odredba iz leta 1945 že značaj ustavnega zakona, kar velja prav tako za sedanji manjšinski šolski zakon. Kljub pomislekom in pridržkom, ki smo jih najavili koroški Slovenci v zvezi s sedanjo ureditvijo šolskih prilik na Koroškem, moramo priznati, da vsebuje šolski zakon iz leta 1959 mnogo tehtnih postavk, ki nam morejo zagotoviti uspešen in neoviran kulturni razvoj v deželi. Seveda pa zahteva široko razporedena mreža dvojezičnega šolstva našo vsestransko budnost in aktivnost. Dejstvo je, da je omogočen tudi enemu prijavljenemu otroku pouk v slovenščini, da mora zaradi tega na dotično šolo učitelj z znanjem slovenščine.

Medtem, ko učni načrt za utrakvistične šole ni navajal, v katerih šolah bi se moralo poučevati tudi slovensko, navedeni so le okraji, so občine za izvajanje dvojezičnega pouka v odredbi iz leta 1945 jasno določene, kar velja zaenkrat tudi še za sedanjo ureditev. Obisk dvojezičnega pouka je tako možen v okraju Šmohor v občinah Brdo, v Goričah, v Št. Štefanu in v Blačah; v be-ljaškem okraju v občinah Bistrica v Ziljski dolini, Straja ves, Čmerče, Podkloster, Bekštajn, Marija na Zilji, Ledince, Rožek, Vernberk, Kostanje, Vrba, Loga ves in Št. Jakob v Rožu. V političnem okraju Celovec je predviden dvojezični pouk v Podkrošju (občina Zrelec), v občinah Škofiče, Bilčovs, Hodiše, Kotmara ves, Žih-polje, Radiše, Medgorje, v Vabni vesi v občini Pokrče, v občini Grabštajn, Bistrica v Rožu, Slovenji Plajberk, v občini Svetna ves, Šmarjeta v Rožu, v Selah in Bo-

rovljah, v političnem okraju Velikovec pa je izvzeta le občina Pustritz.

Ravnateljska mesta so pridržana na dvojezičnih šolah učiteljem z usposobljenostnim izpitom iz slovenščine.

V šolskem letu 1966/67 je obstajala tako možnost za slovenski pouk v 96 šolah, in sicer v 50 občinah dvojezičnega ozemlja. Dejansko pa se je vršil slovenski pouk na 76 šolah. Na sledečih 20 šolah nihče ni bil prijavljen k dvojezičnemu pouku: v Goričah, v Št. Pavlu, v Št. Štefanu, v Blačah, v Podklostru, v Domačalah, na ljudski šoli v Čajni, v Vratih, na eni ljudski šoli v Borovljah, v Grabštajnu, v Vabni vesi, v Grebinju, v Malem Št. Vidu, v Rudi, v Št. Jurju na Vinogradih, v Šmarjeti nad Velikovcem, v Šmihelu ob Krki, v Tinjah, na ljudski šoli v Velikovcu.

Poleg tega se je poučeval slovenski pouk na 11 glavnih šolah, možen pa bi bil na 19 glavnih šolah.

Na 76 dvojezičnih osnovnih šolah je poučevalo slovenski pouk 163 učiteljev, od teh jih ima 111 zrelostni izpit in dodatni izpit iz slovenščine (Lehrbefähigungsprüfung), 41 samo zrelostni izpit, 11 učnih moči je bilo brez izpita, a ne brez znanja slovenščine. Vendar je število učiteljev z izpiti iz slovenščine višje, kot navedeno, ker so tu omenjeni le učitelji, ki so dejansko poučevali slovenščino ter niso zaposleni na kaki enojezični nemški osnovni ali glavni šoli.

Precejšnje število slovensko zavednih učiteljev je razveseljiv pojav v našem narodnem življenju, kot je šolanje naraščaja učiteljev dvojezičnih šol na splošno tudi za naprej zagotovljeno. Šolal se bo v okviru slovenščine od šolskega leta 1968 dalje na dvoletni Pedagoški akademiji v Celovcu. Učiteljem dvojezičnih šol bo v bodoče delo v šolah močno olajšano tudi zaradi učnega načrta, ki ga je medtem izdalo za slovenski pouk na dvojezičnih in glavnih šolah Koroške, prosvetno ministrstvo. Vzgojni cilj je v učnem načrtu široko zasnovan. O dvojezičnem pouku je v njem rečeno: »Der zweisprachige Unterricht hat die Schüler in deutscher und slowenischer Sprache auszubilden und sie mit den kulturellen Werten des Mehrheitsvolkes und der slowenischen Minderheit vertraut zu machen, damit sie befähigt werden, unter Beachtung ihrer Eigenart am Wirtschafts- und Kulturleben Österreichs Anteil zu nehmen.

Die in der gesamten Bildungsarbeit durchzuführende Erziehung zur Wertschätzung der Staatssprache sowie der slowenischen Sprache führt zum gegenseitigen Verstehen, dient der Erhaltung und Festigung des inneren Friedens und der weiteren Entwicklung der mitmenschlichen Beziehungen in der Heimat wie auch in der weiten Welt.«

V izdaji učnih načrtov za manjšinsko obvezno šolstvo v Avstriji, ki jo je tiskala Avstrijska državna založba na Dunaju, je zapisal v tej zvezi prosvetni minister dr. Piffl-Perčević: »Mit Verordnung vom 25. Mai 1966 wurden für das zweisprachige Schulwesen im Burgenland und in Kärnten Lehrpläne in Kraft gesetzt, die auch für diese Schulen dem bisherigen unbefriedigenden Zustand ein Ende setzten... Ich wünsche sehr, daß die Ausgabe dazu (Nadaljevanje na 5. strani)

Predsednik Naser ostane na oblasti

Preklicali so vesti o njegovem odstopu — Maršal Amer napravil samomor

Egiptovska vlada je zavrnila vse glasove, po katerih naj bi bil predsednik Naser odstopil. Govorice so se razširile v inozemstvu, potem ko so razglasili, da je odstavljeni poveljnik egiptovskih oboroženih sil maršal Amer napravil samomor.

Vladni zastopnik v Kairu je označil vse te trditve kot popolnoma izmišljene, v deželi vlada mir in nihče ni niti malo verjel, da bi bilo poročilo o odstopu resnično.

Egiptovski glavni državni pravnik je ob koncu prejšnjega tedna raziskal okoliščine, ki so pripeljale do samomora Amerja. Sporočilo sodne medicinske komisije pravi, da je Amer zaužil veliko količino strupa že v sredo, 13. septembra. Tega dne sta prišla na njegov dom vrhovni poveljnik oboroženih sil general Favzi (naslednik

Amerjev) in načelnik glavnega štaba Riad, da bi ga zaslila. Ko sta prišla k njemu, je ta odšel v kopalnico, kjer je zaužil nekaj strupa aconitina. Ko sta prišla opažala znake zastrupitve, sta ga takoj pripeljala v bolnišnico, kjer se mu je zdravje popravilo. Odtod so ga poslali v zdravilišče. Ob tej priložnosti se mu je posrečilo nekaj tablet aconitina skriti na telesu, katere je zaužil naslednji dan. Toda kljub zdravniški pomoči je v petek (15. 9.) umrl.

Maršal Amer je bil skupno z drugimi 50 osebami — vojaki in civilisti — od preteklega meseca v hišnem zaporu pod obtožbo, da so skušali znova prevzeti nadzorstvo nad oboroženimi silami in postaviti Amerja zopet na prejšnje mesto. Amer je bil 47 let star, in od leta 1948 Naserjev prijatelj.

Ta slika je bila posneta leta 1966 in kaže Amerja (levo) in Naserja (desno), ko sta bila še prijatelja in nosilca državnega vodstva. Po vojaškem porazu proti Izraelu je moral eden od obeh, kot odgovoren za polom, zapustiti politično pozornico Kaira. Ta vloga je pripadla Amerju, ki ga je Naser brezvestno in hladnokrvno žrtvoval.

Bolezen papeža Pavla VI.

Sv. oče Pavel VI. boleha na vnetju mehurja in ledvic. To je javil pred kratkim njegov telesni zdravnik dr. Mario Fontana, potem ko so se že nekaj prej širile novice, da je papež bolan. Zategadelj ves katoliški svet s skrbjo zasleduje, kaj bo v prihodnje z zdravjem sv. očeta.

Zadnje vesti niso nič kaj bodrilne. Papeža sedaj stalno preiskujejo, kajti šele na podlagi le-te se bodo zdravniki verjetno dokončno odločili, ali je operacija potrebna.

Kot je javila italijanska poročevalska agencija, so v torek papeža natančno rentgensko preiskovali. Vatikansko glasilo Osservatore Romano je pisalo, da je sv. oče Pavel VI. odpovedal vse sprejeme in pogovore.

Očitki proti Johnsonu

Mirovno ponudbo ameriškega zunanjega ministrstva, ki sta jo prinesla dva ameriška novinarja v Hanoi, je preprečil predsednik Johnson, to je v torek trdil nosilec Pulitzerjeve nagrade Harry Ahsmore v Kaliforniji.

Ahsmore in novinar William Baggs sta bila v začetku tega leta v Severnem Vietnamu in se pogovarjala s predsednikom Ho Ši Minhom. Izid teh pogajanj so sporočili z vednostjo severnovietnamskega predsednika ameriškim oblastem.

Kot je sedaj javil Ahsmore, se je zunanje ministrstvo konec januarja odločilo, da bo

odgovorilo Ho Ši Minhu v imenu obeh imenovanih novinarjev. Pismo je vsebovalo pogajanja o obojestranskem prenehanju vojne. Istočasno, ko sta novinarja s pismom zapustila Washington, pa je ameriški predsednik Johnson po hitrejši poti poslal severnovietnamskemu predsedniku poslaničnico, katere silno ostra vsebina je bila razlog, da so se s težavo pripravljene stiki razbili, je dejal Ahsmore.

Ameriško zunanje ministrstvo doslej k izjavi Ahsmora ni dalo nobenega komentarja.

Suppan predsednik koroškega OAAB

V soboto, dne 16. septembra, je bil izvoljen na občnem zboru Avstrijske zveze delavcev in nameščenecv (Österreichischer Arbeiter und Angestelltenbund) državni poslanec Walter Suppan za novega predsednika koroške deželne organizacije, ki ji je doslej predsedoval minister dr. Ludwig Weiß. Dr. Weiß na občnem zboru ni več kandidiral. V funkciji predsednika OAAB, ga je v zadnjem času zastopal deželni poslanec Walter Fritz.

Otvoritev 22. zasedanja skupščine OZN

V torek so v New Yorku otvorili 22. zasedanje glavne skupščine Združenih narodov. Na dnevnem redu imajo 96 točk, katere bodo morali obravnavati v teku celotnega zasedanja. Na otvoritveni seji je bil izvoljen za novega predsednika letošnjega zasedanja romunski zunanji minister Corneliu Manescu.

Politični teden

Po svetu ...

ZGUBLJENA VOJNA — UDAREC ZA GOSPODARSTVO BLIŽNJEGA VZHODA

Nič manj trde kot za Egipt so posledice vojne proti Izraelu za njegove zaveznike. Izraelci so zasedli najplodovitejša področja Jordanije. Začasno, morda za zmerom so izgubljeni tudi sveti kraji, ki jih je obiskalo vsako leto okoli 600 tisoč tujcev. Libanon, ki ga je trdo že zadel polom Intra-banke v pretekli jeseni, trpi zelo zaradi množičnega odhajanja tujih poslovnih ljudi in bo letos izgubil samo v tujem prometu, kot računajo, okoli 1 milijardo in 250 milijonov šilingov.

Gospodarstvo Sirije je trpelo že lani sprito stalnih političnih nemirov. Ne nazadnje škoduje tudi začasen izostanek koncesijskih dajatev, ki jih ta dežela običajno dobiva od nafte, katero črpajo iz Iraka preko Sirije k Sredozemskemu morju.

Kot se zdi, lahko od vseh po vojni na Blaznem vzhodu prizadetih dežel samo Izrael gleda z nekim upanjem v bodočnost. Čeprav so se med vojno občutno povečali državni izdatki, je nevarnost inflacije manjša, kot je še bila pred nekaj meseci. Med drugim vzbuja odprtje dohoda do pristanišča Ejlat veliko upanja na po-

● Avstrijsko prizadevanje, da bi se nekako dokopala do pogodbe z Evropsko gospodarsko skupnostjo (EWG=EGS).

● Prizadevanja za izboljšanje razmerja do vzhodnih držav.

Napredek in konkretne sklepe so dosegli le v vprašanju, ki zadeva dvostranske avstrijsko-francoske odnose. Oba vladna voditelja sta bila edina v tem, da je treba poglobiti in razširiti tehnično, gospodarsko, znanstveno, kulturno in finančno sodelovanje.

Avstrija je povabila Francijo, naj bi investirala francoski denar v avstrijsko gospodarstvo, kajti s tem bi podprla avstrijsko industrijo na tehničnem in znanstvenem poprišču, dalje da bi sodelovala pri razvoju atomske energije v miroljubne namene. Avstrija je tudi zainteresirana, da bi pojačala izvoz v Francijo. Vsa ta vprašanja naj bi v prihodnje preračevala posebne komisije, ki bi izdelale ustrezne pogodbe.

Kar se tiče odnosa do Evropske gospodarske skupnosti, je zvezni kancler dr. Klaus razložil avstrijsko stališče. Izrazil je upanje zvezne vlade, da bi v Bruslju prišlo čimprej do novih pogajanj, ki bi končno pripeljala do zaželenega uspeha. Kancler je govoril tudi o težavah, ki so nastale pri tem problemu. Toda ministrski predsednik Pompidou ni hotel dati nobenih

zagotovil: Francija bo s simpatijo spremljala prizadevanja Avstrije, da bi prišlo do zadovoljive rešitve.

Vodja francoskega zastopstva Pompidou je nato opozoril, da »posebni statut (odredba)«, ki si ga želi Avstrija od Evropske gospodarske skupnosti, skriva gotove težave. Dalje so francoski gostje govorili še o dveh drugih težavah, in sicer: kot znano Sovjetska zveza odločno nasprotuje pristopu Avstrije k EWG, sedaj pa še veto (prepoved, ugovor) Italije proti nadaljevanju pogodbe Avstrije z Evropsko gospodarsko skupnostjo.

ITALIJA IN JUŽNA TIROLSKA

V tej zvezi je zvezni kancler dr. Klaus po pogovorih v intervjuju z navzočimi novinarji izjavil, da niso prosili Francije niti za podporo avstrijskega stališča pri sovjetski vladi niti za francosko posredovanje pri italijanski vladi. Kar zadeva Sovjetsko zvezo, ne želi Avstrija že iz načelnih razlogov nobene podpore, ker obe državi itak gojita dobre odnose, tako da lahko razčiščujejo dvostranska vprašanja neposredno.

Tudi kar se Italije tiče, lahko Avstrija svoje zadeve z njo sama rešuje. Francoskemu zastopstvu so v tej zvezi natančno pojasnili avstrijsko zadržanje v južnotirolskem vprašanju. Kot se je izvedelo, so Francozi kanclerjevo razlaganje o Južni Tirolski poslušali molče in brez razlage (komentarja). Jasno je bilo, da o tem problemu niso hoteli nič govoriti, da ne bi užalili svojega partnerja gospodarske skupnosti, Italijo.

RAZLAGA VZHODNE POLITIKE

Mnogo je francoski ministrski predsednik Pompidou govoril o francoski politiki do Vzhoda. Podobno je pojasnil mnenja generala de Gaulla; iz tega je razbrati, da si Francija želi, da bi odstranili blokovsko politiko v Evropi. V tej zvezi so pokazali Francozi veliko zanimanje, ker se Avstrija prizadeva, da bi izboljšala odnose do vzhodnih sosednih držav.

V bistvu sta si obe državi v tem vprašanju soglasni; čeprav ne iz istih razlogov, si Avstrija in Francija prizadevata za boljše sodelovanje in razumevanje vseh evropskih dežel, posebno z vzhodnimi.

Iz vsega tega lahko vidimo, da so bili pogovori z ozirom na avstrijsko-francosko sodelovanje deloma uspešni, medtem ko so vprašanja Evropske gospodarske skupnosti ostala nerešena, to je na isti točki.

... in pri nas v Avstriji

NOVI JUGOSLOVANSKI VELEPOSŁANIK NA DUNAJU

Za novega jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju je bil imenovan Lazar Moiso. Pretekli teden sta ga sprejela avstrijski državni predsednik Franz Jonas in zunanji minister dr. Lujo Tončič-Sorinj.

PRED NOVIM PREOKRETOM V JUŽNOTIROLSKEM VPRAŠANJU

Ni izključeno, da bi lahko prišlo v južnotirolskem vprašanju v najkrajšem času do odločilnega prekreta. To so ugotovili zastopniki iz Južnega Tirola, deželne tirolske vlade in avstrijske zvezne vlade pri zadnjem razgovoru v Salzburgu, dne 8. septembra (glej članek v štev. 37 pod naslovom »Zvezni kancler obsoja terorizem«), in na katerem so se dogovorili o rešitvi vprašanj Južne Tirolske.

Zastopniki vseh treh skupin so prišli na tem sestanku do sledečih zaključkov:

1. Izvoljeni predstavniki Južnih Tirolcev so se junija 1966 obvezali za doseg učinkovitega mednarodnega jamstva. Niso pa izrecno zahtevali, da gre za pravno obliko. Zadovoljili bi se tudi s političnim jamstvom. To je treba razumeti, da bo Avstrija dala javno izjavo, da je spor med Italijo in Avstrijo, še zlasti v zvezi z avtonomijo Južne Tirolske, zaključen, ko bo Italija izpolnila obljube južnim Tirolcem v okviru italijanske notranje zakonodaje. Ugledni predstavniki tirolske deželne vlade menijo, da bodo lahko to izjavo dosegli v razdobju dveh ali treh let po pričetku izvajanja »paketa«.

2. Južni Tirolci so zainteresirani, da se predvsem »paket« spremeni v stvarnost, tako da se brez zavlačevanja predloži ustrezen ustavni zakon, ki bo predstavljal stvarno obvezo in katerega ne bodo mogli ignorirati bodoči parlamenti in vlade. V tem okvi-

ru morajo biti vsebovani učinkoviti ukrepi proti infiltracijam iz ostalih italijanskih pokrajin, ukrepi šolskega značaja, tako za obvezne kot za višje šole, in rešitve ostalih jezikovnih vprašanj.

3. V primeru mednarodnih jamstev juriidnega značaja so južni Tirolci in Avstrija pripravljeni priznati za pristojno mednarodno razsodišče v Haagu, vendar samo, kolikor se razsodbe tega sodišča nanašajo na »paket« in se ne bi omejile samo na sporazum Gruber-Degasperi. Kolikor pa bi Italija izvedla »paket« z notranjimi ukrepi, je treba poročati o zaključkih rimskemu parlamentu, zvezna avstrijska vlada pa mora istočasno poročati dunajskemu parlamentu. Obe strani morata sporočiti rezultate glavni skupščini Organizacije združenih narodov. Če bi Italija izpolnila samo manjši del »paketa«, prav gotovo Avstrija ne bo odgovorna.

4. Možnosti za razgovore niso zaprte pred italijanskimi političnimi volitvami leta 1968. Avstrija je že pred poletjem predlagala nadaljevanje razgovorov po diplomatski poti. Takrat in do sedaj še ni prišel italijanski odgovor, je pa vtis, da lahko pride do razgovorov pred italijanskimi volitvami.

5. Zapora pogajanj z Evropsko gospodarsko skupnostjo (EWG = EGS) odraža verjetno italijansko sicer načelno, toda začasno stališče. To vprašanje ni bilo nikoli povezano s pogajanj o Južni Tirolski, temveč samo z dejavnostjo teroristov.

6. Med prihodnjimi razgovori Dunaj-Innsbruck-Bozen se bo težilo k čim širši osnovi, tako da bodo povabili v avstrijskem okviru tudi opozicijske stranke zveznega značaja in da bodo priporočali južnim Tirolcem, naj povabijo svoje opozicijske skupine.

SLOVENC

doma in po svetu

Umril je slovenski tržaški pisatelj Vladimir Bartol

V Ljubljani je po dolgi bolezni umrl slovenski pisatelj, svetoivanski rojak Vladimir Bartol.

Rodil se je leta 1903 v Trstu. Ustvarjal pa je predvsem v obdobju med obema svetovnima vojnama. Bil je biolog, psihoanalitik in filozof, nazadnje upravnik znanstvene pisarne Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Bartolovo ime se je pojavilo v slovenski javnosti že kmalu v dvajsetih letih. Po končani nemški gimnaziji v Trstu je odšel v Ljubljano na novo slovensko univerzo. Tu se je vključil v krog solkanskega filozofa Klementa Juge. Na univerzi je študiral filozofijo in prirodnoznanstvo, medtem ko se je že posvetil svobodnemu pisateljskemu ustvarjanju, je tudi nadaljeval svoje študije v Parizu. Kot pisatelj je najprej opozoril nase z dramo »Lopez«, ki je bila uprizorjena v ljubljanski Drami. Medtem ko so v raznih revijah izhajale njegove novele, je leta 1935 — tri leta po drami »Lopez« izšla zbirka povesti »Al Araf«, še tri leta kasneje pa je ponovno vzburkal takratno slovensko kulturno sredino s svojim romanom »Alamut«, ki je po vojni doživel tudi ponatis v Trstu.

Vsa Bartolova literarna dela nosijo vpliv bivanja v tujini in študija modernih psiholoških struj.

Lepo je njegovo literarno osebnost označil Jože Snoj:

„Fantazijska razgibanost in globina njegovih iz erudicije zajemajočih pisateljskih zamisli ima bistveno potezo rojenega pripovednika: na braka učinkuje tako, kot da si je izsanjani pišček svet našel pravo mero in razmerja v resničnem, faktografsko določljivem dogajanju. Učinkuje skratka tako, da se ob najbolj mojstrsko napisanih straneh Bartolovih tekstov jasno zavedamo resničnosti v neresničnem in narobe. S to svojo dvojno perspektivo, danes še kako izpovedno zanimivo, a pri Bartolu še neraziskano in nerazjasnjeno, učinkuje torej nemalokrat za čudo zagonetno in polno.“

† Frank Zajc

Med oddihom v Sloveniji je umrl Frank Zajc, eden izmed najbolj znanih slovenskih izseljencev v Združenih državah Amerike. Pred odhodom v domovino je do zadnjega delal v uredništvu »Prosvete«.

Kot novinar je delal med ameriškimi Slovenci skoraj 50 let. Kot zaveden Slovenec ni nikoli pozabil svoje rojstne domovine. Pokojni Frank Zajc je bil po rodu Ljubljčan, doma iz Ilovice na Ljubljanskem barju, kjer se je rodil 18. avgusta 1888. leta. V Združene države Amerike je odšel leta 1907 in je v začetku doživljal usodo večine naših ljudi, ki so takrat odhajali na tuje. Delal je v topilnici rude, kot brezposeln potoval iz kraja v kraj, kopal predore, delal v rudniku svinca, skratka, trnova pot delavca na tujem.

Zapušča ženo Angelo, ki je tudi prišla z njim v rojstni kraj, in mu bila dostikrat v pomoč pri korigiranju člankov.

Novice iz Združenih držav Amerike

V Chicagu je praznoval nedavno svojo 80-letnico priljubljeni član tamošnje slovenske skupnosti Stanko Mašič. Jubilar je bil v kraljevini Jugoslaviji najprej visok uradnik v notranjem ministrstvu, nato pa sodnik Upravnega sodišča v Celju.

Za vodstvo frančiškanskega komisariata pokrajine Sv. Križa v Združenih državah Amerike so bili potrjeni po odloku vrhovnega vodstva frančiškanskega reda v Rimu naslednji: za provincialnega delegata, ki je odgovoren za celotni komisariat Sv. Križa, p. Blaž Chemzar, dosedanj samostanski predstojnik v Lemontu. Njegovi svetovalci pa so p. Andrej Svete, p. Klavdij Okorn, p. Bonaventura Borgola in p. Jerome Sellak.

Na prvi seji slovenskih frančiškanov v Združenih državah Amerike, je bil imenovan p. Atanazij Lavrenčič za gvardijana v Lemontu, za njegovega namestnika pa p. Andrej Svete. P. Alojzij Modic je bil prestavljen za kaplana k Sv. Štefanu v Chicagu, na njegovo mesto je prišel p. Danilo Sedlar, ki bo v Lemontu tudi voditelj romanj.

Gorjupove freske restavrira

V Miklavževi cerkvi v Kostanjevici na Krki te dni restavrira freske Jožeta Gorjupa, kostanjevškega rojaka. Po naročilu Gorjupove galerije restavrira akademski slikar in restavrator Tomaž Kvas z republiškega zavoda za spomeniško varstvo. Že pred leti je dr. Stele opazil, da freske zaradi velike vlage odpadajo; predlagal je, naj bi jih čimprej zaščitili. Podjetni Kostanjevčani obnavljajo tudi streho cerkvice, ki stoji na otoku in je eden izmed lepih arhitektonskih spomenikov z gotškim stropom.

Francoski ministrski predsednik Georges Pompidou (levo) na sprejemu zveznega predsednika v Hofburgu. V sredini francoski minister Couve de Murville.

večanje trgovine z vzhodno Afriko in Daljnim vzhodom. Industrija se, kot kaže, pripravlja na krepko ekspanzijo. Prav tako stavbarstvo, ki je zašlo v zadnjem času v veliko krizo. Potreba stanovanj hitro narašča zaradi pričakovanega dotoka novih naseljencev in investicijskih obljub tujine. Mnogo Izraelci računajo z odprtjem Sueškega prekopa za izraelske ladje. Kakor so tudi ti upi še megleni, prispevajo močno k optimistični presoji položaja. Prav tako je s špekulacijami na gospodarsko odprtje sedaj po Izraelu zasedenega področja na desnem Bregu Jordana. Leuimi-banka je celo že zaprosila za dovoljenje za odprtje podružnic v starem mestu Jezruzelema, v Betleheму, Hebronu in Jerihi, pa tudi v zasedenem egiptovskem ozemlju Gaze.

VAŽEN POLITIČNI DOGODEK: KLAUSOV RAZGOVOR S POMPIDOJEM

Dunaj je imel pretekli teden v gostih visoke francoske politike. Na uradni obisk je prišel namreč za tri dni (od 14. do 16. septembra) francoski ministrski predsednik Georges Pompidou s svojim spremstvom. Pompidou je prvi predsednik francoske vlade, ki je uradno obiskal Avstrijo, odkar je ta po prvi svetovni vojni postala republika.

Več kot tri ure je trajal pogovor med avstrijsko in francosko vladno delegacijo v četrtek, 14. septembra. Zastopstvo sta vodila francoski ministrski predsednik Pompidou na eni strani in avstrijski zvezni kancler dr. Josef Klaus na drugi strani. Pri razgovorih so bili navzoči: francoski zunanji minister Couve de Murville in dr. Lujo Tončič-Sorinj, ter državni tajniki Betten-court, dr. Bobleter in dr. Gruber, kakor tudi visoki uradniki obeh ministrstev.

Problemi, ki so jih pri razgovorih obravnavali, so bili sledeči:

● Bilateralno (dvostransko) razmerje med Avstrijo in Francijo.

Nova sezona v celovškem Mestnem gledališču

Prijatelje gledališke umetnosti bo gotovo zanimalo, kakšne naloge si je nadelo celovško Mestno gledališče za letošnjo novo sezono. Naj podamo na tem mestu nekaj stvari, ki smo jih izvedeli na prvi tiskovni konferenci.

Takoj uvodoma je upravnik gledališča, prof. Otto Hans Böhm podal kratek pregled obiska občinstva v preteklem letu. Dejal je, da je bil obisk lani za 5 odstotkov, ali v številkah izraženo od 8.500 oseb večji od predlanskega leta. Ker pa so tudi polne igre v Brežah in v gradu Porcia v Spittaluu zaznamovale porast gledalcev, je to znak, da so pri nas v Avstriji gledališča (dramska in operna) še kar v ugodnem položaju, medtem ko slika v Nemčiji kaže upadanje števila gledalcev.

V pretekli gledališki sezoni so največkrat uprizorili opereto »Cigan baron« Johanna Strauša, in sicer kar 31-krat z 28 tisoč poslušalci; to je bil pravzaprav absoluten rekord. Na drugem mestu je bila opereta »Ples v Savoyu« (Pavel Abraham) uprizorjena 23-krat, katero je obiskalo nad 12.000 oseb; sledijo opere: »Tosca« (Giacomo Puccini) z 19 predstavami. »Traviata« (Giuseppe Verdi) z 18 uprizoritvami s približno 10 tisoč gledalci in Mozartova opera »Don Giovanni« z več kot osem tisoč obiskovalci. Od dramskih del je bil Molierov »Skopuh« uprizorjen 20-krat (vštevši tudi šolske predstave) skupaj z 10.700 obiskovalci, medtem ko so dali komedijo »Dobri posli« Hansa Schuberta, 18-krat.

Relativno dober je bil uspeh dela »Kaktusov cvet«, Pierra Barilleta in Jeanna-Pierra Grédyja, ker so ga uprizorili 10-krat, pa čeravno je šlo h koncu gledališke sezone. V gledališču na »odru za vaje« sta bili najbolj uspešni deli »Ein Flaschenreich für die Erde« in »Die Seilpenne«.

Premiere

Kar se tiče uprizorjanja posameznih oper v letošnji sezoni, bodo te odigrali v krajšem roku, ker je to v zvezi z glavnimi solisti, ki so vezani tudi v drugih opernih hišah. Tako bodo v Celovcu opero »Rigoletto« Giuseppe Verdija uprizorili le 11-krat (dajali jo bodo do konca oktobra); zadnja predstava opere »Prodana nevesta« Bedriha Smetane pa bo pred božičem; »Boheme« Giacoma Puccinija bodo peli do februarja. V letošnji repertoar pa bo uprava vzela še ponovitve operet: »Dežela smehljaja« (Lehar), »Netopir« (J. Strauß) in »Pri belem konjičku« (Ralph Benatzky) ter opero »Janko in Metka« Engelberta Humperdincka, ki je v pretekli sezoni razveseljevala mlado in staro z lepo glasbo, bodo o božiču ponovili 3 krat.

O predstavi »Rigoletto« (premiera je bila 14. septembra) sta na kratko govorila režiser Göd in dirigent Gmür, ki je hkrati predstavil na novo nastavljene soliste: Italijanko Charlo Chiaro, (sopran), Madžarko Bianco Zambelly, (alt), Čeha Bohusa Hanaka (bariton) in Romuno Cornelia Fanateanu (tenor). Gmür je sprva menil, da naj bi vsak od teh štirih solistov pel v svojem materinem jeziku, ker pa sam osebno ne zna »švicarsko dirigirati«, so se le zedinili, da bodo peli vsi nemški, je v šali povedal dirigent Gmür.

Župančič v angleščini, Lavrin v japonščini

Upokojeni profesor nothingamske univerze, slovenski pisatelj Janko Lavrin je na oddihu v Sloveniji povedal, da je izšel izbor pesmi Atona Župančiča v angleškem prevodu, njegovi dve monografiji o Dostojevskem in Tolstoju pa bosta kot prvo delo slovenskega avtorja izšli v japonščini.

Župančičeve poezije so izšle v drobnji, a zelo lepi izdaji Državne založbe Slovenije in založbe Adam Books iz Londona, ki je označil Župančiča kot simbol vitalnosti malega naroda. Po Lavrinovi zaslugi so izšle že štiri knjižnice, ki nas Slovence lepo predstavljajo v angleško govorečem svetu, in sicer antologija jugoslovanske poezije, Parnas malega naroda, Prešeren in Gradnik.

Profesor Janko Lavrin je že pred leti zbudil v evropskih kulturnih krogih veliko pozornosti s svojimi monografijama o Dostojevskem in Tolstoju, ki ju je napisal po naročilu za znano nemško založbo Rowohlt iz Hamburga. Zdaj je japonska založba Risonsha iz Tokija prevzela obe monografiji in ju bo izdala v japonščini.

Pisatelj Lavrin je pred kratkim dokončal svoje najnovejše večje delo »Rusija, slovanstvo in zahod«, ki bo izšla pri angleškem založniku Blesu.

V ostalem naj omenimo v tej zvezi, da bo v tekočem letu gostoval Gmür v Romuniji in v Bratislavi.

Vsak od zgoraj imenovanih pevcev je pripovedoval nekaj iz svojega umetniškega življenja in o nadaljnjih ciljih. Končno se zahvaljujejo za odlično sodelovanje med upravo ter drugimi solisti, zborom in baletom oziroma orkestrom.

V svojih izvajanjih je upravnik nadalje govoril o težavah pri zasedbi pevcev solistov, opernega zbora, baleta in ne nazadnje orkestra, kajti prav tu manjka še koncertni mojster (violinist v orkestru); v nemško govorečem prostoru je pač pomanjkanje na tem umetniškem torišču, zato bo treba prav zategadelj pogled obrniti na evropski vzhod, kajti le-ta ima še dovolj umetnikov, ki bi prišli za naše gledališče v poštve.

O Nestroyjevi burki »Barvar in njegov dvojček« (Der Färber und sein Zwillingbruder) — premiera je bila 15. septembra — je Herwig Lenau, ki prvič vodi režijo v Celovcu, v kratkih potezah orisal to delo ter je med drugim dejal, da so ga v Akademietheatru na Dunaju med leti 1951 in 1955 igrali kar 126 krat. Lenau je pri tem podprl dirigent Sin, ki je po edinem klavirskem izvlečku priredil delo za sedem inštrumentov.

Opereto »Grofa Luksenburškega« Franza Leharja je naštudiral novi operetni dirigent dr. Lutz Tschendorff (premiera je

bila danes, v četrtek, 21. septembra). Njegova namera pri študiju te operete je bila pustiti Leharja tako kot je, to se pravi, nič ni novega vložil ali črtal iz originala, kar je za kako delo te vrste nujno. Glavno vlogo grofa Luksenburškega poje tenorist Theo Thünken, ki je letos poleti skupaj z damami Rotraut Völkel in Betty Koppler v Badnu pri Dunaju pel v opereti »Tičar« (Karla Zellerja) in žel odobranje dunajske glasbene kritike.

Za gledališče na »odru za vaje« pa v letošnji sezoni inscenira Jens Rathke dve dramski deli, in sicer »Prosjak ali mrtvi pes« dramatika Bertolda Brechta in »Dan velikega učenjaka Wuja«, delo dveh Brechtovih učencev Palitzscha-Webra; stvaritvi bodo uprizorili 5. oktobra.

Drugi teden bo imelo celovško Mestno gledališče v gosteh slavno filmsko in gledališko umetnico Marijo Schell z delom Aleksandra Dumasa »Dama s kamelijami«, in sicer dne 29. in 30. septembra. Zanimivo je namreč, da pri tem delu prvič nastopa v vlogi dramskega igralca nekdanji znani pevec-tenorist Julius Patzak. V nadaljnjih vlogah nastopata tudi na Koroškem znana igralca Elke Konold (sodelujoča pri komedijskih igrah v gradu Porcia v Spittaluu) in bivši celovski igralec Friedrich Gehlen.

Ob koncu tiskovne konference je tajnik gledališča Fritz Bittner poročal o gibanju abonmentov v novi sezoni, tako na primer je povedal, da mu je letos uspelo pridobiti 40 novih abonmentov.

Koroški visokošolski tedni

Letošnja glavna tema: »Avstrijska odkritja in iznajdbe mednarodnega pomena«

Koroški visokošolski tedni, ki jih prireja kulturni referat koroške Deželne vlade skupno z graško Karl-Franzens univerzo, se bodo vršili letos že štirinajsti. To najpomembnejše znanstveno prireditve Koroške, katere namen je končni cilj, to je ustanovitev lastne visoke šole v deželi, bosta slavnostno odprla v ponedeljek, 25. septembra 1967, ob 20. uri, v veliki dvorani Glasbenega doma v Celovcu, koroški deželni glavar Hans Sima in magnificenca univerzitetni profesor ddr. Franz Zehrer.

Letošnja glavna tema »Avstrijska odkritja in iznajdbe mednarodnega pomena« je brez dvoma primerna najširšim krogom našega prebivalstva. Na sporedu 14. koroških visokošolskih tednov, ki bodo od 25. septembra do 20. oktobra, bo dvanajst predavanj. Posamezne teme so:

Univ. prof. dr. Otto Burkard: »Avstrijski doprinosi h geofiziki (otvoritveno predavanje), Österreichs Beitrag zur Geophysik; univ. prof. Georg Paschinger: »Avstrijski doprinosi h geografskemu raziskovanju« (Österreichs Beitrag zur geographischen Forschung); univ. doc. dr. Walter Modrijan: »Avstrijska arheološka raziskovanja doma in v tujini« (Österreichische archäologische Forschungen in In- und Ausland); univ. asistent dr. Norbert Pucker: »Avstrijski doprinos k napredku fizike« (Österreichs Beitrag zum Fortschritt der Physik); univ. prof. dr. Eugen Gagliardi: »Avstrijski doprinosi h kemiji — ustanovitev mikrokemije v Gradcu« (Österreichs Beitrag zur Chemie-Begründung der Microchemie in Graz); dvorni svetnik dr. Gustav Mittelbach (glavni direktor graške deželne bolnice): »Avstrijski doprinos k medicini — slavošpev mednarodnemu zdravilstvu« (Österreichs Beitrag zur Medizin — ein Rumesblatt internationaler Heilkunde); univ. prof. dr. Alexander Novoty: »Avstrijska storilnost za zgodovinsko znanost mednarodnega pomena« (Österreichs Leistung für die Geschichtswissenschaft von internationaler Bedeutung); univ. prof. dr. Hermann Ibler: »Avstrijski doprinosi k socialnim in gospodarskim znanostim« (Österreichs Beitrag zu den Sozial- und Wirtschaftswissenschaften); univ. asistent dr. Gerth Neudert: »Ustanovitev in uspehi kriminalologije v Avstriji« (Begründung und Leistungen der Kriminalologie in Österreich); visokošolski prof. dr. Hermann Trenkler (Montanistična visoka šola v Leobnu): »Avstrijski uspehi v rudarstvu in plavžarstvu« (Österr. Leistungen im Berg- und Hüttenwesen); vis.šol. prof. dipl. ing. dr. Franz Moser (Tehnična visoka šola v Gradcu): »Uspehi strojne gradnje in tehničnega postopka v Avstriji« (Leistungen des Maschinenbaues und der Verfahrenstechnik in Österreich); visokošolski prof. dipl. ing. dr. Helmut Simmler (Tehnična visoka šola v Gradcu): »Avstrijske vodne električne centrale med-

narodnega pomena (razvoj in uspehi pri gradnji vodnih električnih central)« — Österreichische Wasserkraftwerke von internationaler Bedeutung (Entwicklungen und Leistungen im Bau von Wasserkraftwerken).

Nekaj izbranih predavanj bodo, kot vsako leto, ponovili v mestih: Beljaku, Spitalu ob Dravi, Šmohorju, Št. Vidu ob Glini, Feldkirchnu, Velikovu in Wolfsbergu.

Natečaj za izvirno božično pesem

Zveza cerkvenih zborov v Trstu razpisuje natečaj za izvirno božično pesem.

PRAVILNIK

čl. 1 — Pogoji udeležbe

a) Natečaja se lahko udeležijo slovenski avtorji, ki stalno bivajo v Italiji in Avstriji.
b) Predložene skladbe morajo biti nove, izvirne in neobjavljene tako glede glasbe kot glede besedila.

c) Skladbe morajo biti napisane za mešani zbor, po možnosti z orgelsko spremljavo, in tako, da jih lahko izvede večina naših zborov; njihovo trajanje ne sme presežati 5 minut.

čl. 2 — Način udeležbe

a) Udeleženci natečaja morajo poslati 4 izvide natečajnega dela čitljivo napisanih in označenih z geslom ali psevdonimom. Geslo ali psevdonim mora biti napisan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list s podatki o avtorju in njegovem bivališču.

b) Natečajna dela je treba poslati na naslov: Zveza cerkvenih pevskih zborov, Trst, ul. Donizetti, 3/1, do 20. novembra 1967.

c) Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več skladbami, mora biti vsaka skladba označena z različnim geslom ali psevdonimom in odposlana kot samostojna pošiljka.

čl. 3 — Ocenjevalna komisija

Predložene skladbe bo ocenila posebna komisija, katere imena bodo pravočasno objavljena.

čl. 4 — Nagrade

Prva nagrada znaša L. 30.000.—, druga nagrada L. 20.000.—, tretja L. 15.000.—. Posamezni avtor lahko dobi samo eno nagrado.

čl. 6 — Sporočila

Sporočila o natečaju bodo objavljena v slovenskem tisku v Italiji in Avstriji.

Sodobni kulturni

portret

David Smith

Londonski East End je zdaj dolgo in široko predmestje, v katerem je od stare romantike ostal velemestni kriminal, od umazanije in revščine pa spodobno meščansko življenje moderne družbe z urejenim socialnim skrbstvom. Za zunanji videz je poskrbel Hitler s svojimi bombami in namesto mračnih stanovanjskih kasarn stoji cele četrtri stanovanjskih blokov. Ob začetku stoletja je sredi East Enda neki bogati ljubitelj umetnosti in človekoljub postavil lepo umetniško galerijo, ker je želel približati likovno umetnost preprostim ljudem.

V tej Whitechapel Gallery in mnogih drugih razstavlja domači in tuji likovni sodobniki. V londonski Tate Gallery je zbudila posebno pozornost in občudovanje razstava slavnega sodobnega ameriškega kiparja Davida Smitha. Ta Smithova razstava je bila prvi prikaz njegovega kiparstva v Evropo in posthumna hkrati, kajti v nasprotju z liričnimi jetičniki minule Evrope se največji ameriški idoli ubijajo v avtomobilskih nesrečah. Kmalu po vojni se je ubil na cesti slikar Jackson Pollock, pred leti James Dean, leta 1965 pa David Smith.

Rodil se je leta 1906 na amerškem srednjem zahodu v nekem mestecu, kjer je bil tistikrat skoraj vsak prebivalec neke vrste izumitelj. Smith se je kot avtomobilski mehanik izučil veščin, ki jih je kasneje bogato porabil pri svojem kiparskem delu. Ko mu je bilo 21 let, je prišel v New York študirat slikarstvo in se je preživljal kot šofer taksija, mornar, tesar. Kipariti je začel šele v zadnjem letu študija, ko so ga vzneirile neke reprodukcije Picassojevih kovinskih kipov. Poleg Picassoa se je tedaj in potem zgledoval pri nekaterih kubistih, surrealistih, zlasti Giacomettijem in Gonzalesu. Od prvih začetkov pa do zadnjih monumentalnih, ogromnih skulptur sta v njegovem delu nenehno navzoča dva elementa, ki imata skupni imenovalec: strast; strast do materiala, ki ga je vse življenje gnetel, varil — njegov snovni medij sta bila jeklo in železo. Drugi element pa je strastna izpoved življenjske moči, nekega veselja do življenja. V zrelih delih je zlitost med njegovim materialom, formo in izpovedjo presenetljivo enotna.

David Smith, ki je vse življenje želel, da bi naredil kip, mogočen in močan kakor lokomotiva, je v nekem intervjuju rekel: »V kovini se skriva le malo zgodovine. Občutki, ki jih vsebuje, so občutki njenega stoletja: moč, struktura, razvoj, rušilna sila, surovost.« Ob neki drugi priložnosti je rekel, da je lahko staro, zarjavelo kolesje, ki ga poberete med kovinskimi odpadki, sonce, kajti enak radius ima, iste Evklidove zakonitosti lahko vešajo zanj: »V teh odpadkih železa se skriva romantika njihove nekdanje funkcije in nove uporabnosti; v njih je čustvo in geometrija.«

Od tod izvira tudi njegova strast po monumentalnosti geometrije in silovitosti materiala. Ko je postal priznan umetnik in začel služiti s svojimi deli denar, si je bližju kanadske meje, na severu države New York kupil kmetijo, kjer je delal 3, 4, 5 metrov visoke in tudi višje strukture iz železa ali jekla (nekatero največje in tudi najboljše si lahko človek ogleda le na tistem njegovem travniku ob jezeru in jih je zaradi ogromnosti in teže nemogoče prevažati h kupcem ali po razstavah). Svoje kiparske forme, ki največkrat na pogled spominjajo na nekatke toteme, je postavljav na naravno okolje, da se je v različno brušenih ploskvah zrcalilo nebo, da jih je barval odsev jezerske gladine ali temno patiniral odblesk gostega smrekovega gozda. Dostikrat je svoje kipe tudi barval v gostih tonih kovinskih ali zemeljskih odtenkov.

Za njegovo umetniško naravo je značilno, da je od vsakega vpliva pobral le tisto, kar mu je lahko koristilo in je bil tako kubist, konstruktivist, surrealist, vendar vseskozi predvsem Smith.

V njegovih kipih ni nobenega sarkazma, komajda kdaj pa kdaj sled grotesknosti. Smith je v tipičnem materialu sodobnega človeka, to je v železu in jeklu, skozi abstraktne strukture kovinskih plošč in form zmeraj znova in znova odkrival poteze človeškega obraza, linije človeškega telesa, ritem človeškega dela, silovitost duhovnega in snovnega ustvarjanja.

IZŠLA JE NOVA
Družinska pratika 1968
KUPITE JO!

RAZPIS RAVNATELJSKEGA MESTA DRŽAVNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE

»Prosvetno ministrstvo je z odlokom z dne 9. 8. 1967, številka 109.218-V/3b/67, razpisalo mesto ravnatelja Državne gimnazije za Slovence ter sporoča v tej zvezi sledeče:

V območju deželne šolskega sveta za Koroško bo na novo zasedeno mesto ravnatelja na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Prosilci za to mesto naj pošljejo prošnjo z lastnoročno napisanim življenjepisom uradnim putem do 30. 9. 1967 na naslov koroškega deželne šolskega sveta.

Deželni šolski svet za Koroško,
Paradeisergasse 7, (Burg), Celovec.«

† MARIJA RUTAR

V soboto, dne 9. septembra 1967, je v Dobrli ves umrla Marija Rutar, trgovka in hotelirka v 45. letu starosti. Pogreba se je udeležilo okrog tisoč ljudi, kar je dokaz, kako je bila rajna priljubljena. — Celovec, tako se je oziralo na ta žalostni dogodek — prenehalo je deževati — in sonce se je prišlo poslovit od mlade žene in matere, ki je tako ljubila naravo in imela toliko veselja in uspeha pri cveticah.

Micka, tako so jo imenovali, je bila rojena kot prva od šestih še živčih otrok Roka Sporna, pd. Toneja v Remšeniku pri Železni Kapli. Malo posestvo na hribu ni dalo dosti kruha za celo družino. Kot gozdni delavec in prevoznik lesa je služil oče trdi kruh. Komaj je zapustila šolo, je stopila v službo, da si je sama zaslužila kruh — dokler je ni odpeljal Gestapo v tujino. Šele v jeseni 1945 se je vrnila po dolgih potih iz Ravensbrücka na upošten dom. Leta 1947 jo je Franc Rutar, tedaj poslovodja Hranilnice in posojilnice v Železni Kapli, peljal pred oltar. Po preselitvi v Dobrli ves, kjer je mož vodil JUGOZO in ona pozneje Kmečko gospodarsko zadrugo, se je rodil leta 1950 sin Franci. Isto leto je ustanovno leto Podjunske trgovske družbe bratje Rutar & Co, katere družabnik je bila tudi ona. Vsa leta je vodila trgovino svojega moža in je bila lastnica obrti za trgovino z mešanim blagom v Lovankah. Po zgraditvi hotela

Pri nas na Koroškem

Romanje v Lurd

Človeku zastane kri v žilah in sapa v grlu, ko se ozira na različne bolnike, ki še čakajo na ozdravljenje. Neprenehoma prihajajo in odhajajo od votline. Vse narodnosti si skušajo potolažiti srce pri Mariji. Starejši ljudje prinašajo svoje skrbi pri vzgoji mladine, mladina pa spet podari svoje probleme Mariji v naročje in čaka željno na odgovore. Vsak hoče nekaj vzeti s sabo. Pa četudi je prišel iz gole radovednosti, bo zadovoljil svojo radovednost. Tu doživi človek tisto, kar te pretrese do dna srca: čez nekaj tisoč ljudi kliče Marijo na pomoč. Mogočna večerna procesija z lučkami pa orosi od samega začudenja in navdušenja vsako oko.

V nedeljo smo si bolj potanko ogledali različne manifestacije. Kajti kdor si tega ne ogleda, ne ve, kako se bo vživel pri vseh slavnostih. Najprej si uteši svojo radovednost, potem pa pojdi in moli!

V ponedeljek smo tudi mi šli s popoldansko procesijo. Pri tej procesiji blago-

S polnim srcem smo odhajali in mahali Mariji v pozdrav, češ, mi še pridemo...

Domov grede smo imeli več časa. Zato smo si ogledali različna pomembna mesta kot Avignon, Carcasson itd. Peljali smo se ob morju in občudovali na eni strani modro morje, na drugi pa čudovite skale francoske in italijanske Riviere.

V Nizzi smo obiskali slov. rojaka p. Jakoba. Z veseljem nas je sprejel in nam postregel. Pristrčna zahvala tudi njemu.

V Padovi smo iskali svetišče sv. Antona, kjer smo opravili tudi svojo vsakdanjo mašo. Nato smo komaj čakali, da se vendar le smemo podati na zadnji kosček našega romanja, ki je nas popeljal na svoje domove...

Na vsem romarskem potovanju nas je spremljala molitev in pesem. Šale, dobro razpoloženje nas je vedno spet vzdramilo v hudi vročini. Domače pesmi so vsak dan zvene skozi različne pokrajine. Prijaznost med romarji nas je povezala v eno družino.

Različne vtise in spomine smo odnesli domov. V nas vseh še zveni lurska pesem, ki ne bo utihnila nikoli. Ta pesem bo vedno komaj združevala vsa ljudstva in vse narode v eno romarsko krščansko čredo, ki kleči pred teboj, o Marija...

Vse romanje je poteklo brez nesreč in neprijetnosti. Da je bilo tako, se moramo zahvaliti naši trojici: dr. Skuku, g. Sienčniku in šoferju Štefju. Vama g. Skuk in g. Sienčnik pa še prav posebna zahvala, ker sta s tako ljubeznijo skrbela za našo telesno in duševno hrano. (Konec)

3. nadaljevanje

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU, Celovec, Viktringer Straße 5, tel. 22 51.

slavljajo z Rešnjim Telesom bolnike. Baje se med blagoslavljanjem bolnikov zgodi več čudežev kakor v kopeli. Nad 15.000 ljudi se je nato zvečer zbralo pred votlino z lučkami. Tisočeri Ave je donel iz prav toliko tisočerihih grl in se razlegal čez lursko pokrajino v neskočne višave... Vsak je v svojem jeziku prepeval Mariji na čast.

Tudi od Lurda smo se morali posloviti.

MIRKO KUMER:

Na 8. evropskem občinskem dnevu

Ko se popolnoma zdani, začnemo opazovati pokrajino, kjer se vozimo. Sama ravnina z močno industrijo. Je velika razlika med Vzhodom in Zahodom. Tu ni več videti novih gradenj, ki so na Zahodu tako pogoste. Vse je še tako staro, kot je pustil Hitler. Sicer povsod obratujejo, a ne delajo nobenih investicij. Toliko da gre in se »riba« naprej. Vozijo s parnimi lokomotivami kot med bivšo vojno. Mnogo takih pa vidimo stati zarjavelih na stranskih tirih. Nobene nove stanovanjske hiše, na starih pa se kruši barva in omet. Za popravila ni interesa ali pa denarja.

V kmetijstvu zapazimo velikansko razliko med zapadno in tukajšnjo obdelavo. Njive so tu zložene v velikanske komplekse posejane z eno samo vrsto žita ali krompirja, pese ali koruze. Zelo lep je bil ozimni ječmen, vendar je na več krajih polegel, ker so mu dali preveč dušika. Lepo je kazala rž, pšenica, jari ječmen in oves. Iz zemlje je bila tudi že sladkorna pesa in koruza. Vse zelo čedno in strojno obdelano. Samo v sladkorni pesi smo videli včasih na velikanski njivi, več sto hektarov, posamezne ženske z motikami. Ko bi bilo tako plevalno kot pri nas, bi seveda te redke ženske obupale. Imeli pa so vse sadeže dokaj čedne ali s pomočjo kemičnih sredstev ali drugače — ne vem. Tudi mi ni znano kdo so te redke poljske delavke, so li Nemke ali morda Rusinje, kot nekdanji pri Hitlerju.

V Rusiji se kolhozi niso obnesli, tukaj se pa morda bodo, ker so pač vse drugačna sredstva za gnojenje na razpolago kot tam pri selski bednosti. Tudi kmetijskih strojev ubogi ruski kolhozniki, razen par traktorjev, niso imeli, dočim je tu strojni park popoln, čeravno precej različen od zahodnonemškega.

Dopoldne dospemo na mejo Zahodnega

vaškem odru. Tu so ji zapeli domači pevci poslovnico pesem, od tu so jo spremljali tudi številni duhovniki k zadnjemu počitku k Mariji Devici na Gori.

Naj bo dragi rojakinja lahka domača zemlja. Možu, sinu, Malčki, njeni materi in vsem sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Vselil sem se v sobo, dokaj čedno, a drago. Bili sta tam dve postelji in stane soba z jastrkom 27.— DM in 15 ost. uslužnosti, torej prenočevanje čez 30 DM.

(Dalje prihodnjič)

SELE

(Trije najboljši so odšli)

Tekom treh tednov so nas za vselej zapustili trije možje, ki zaslužijo, da naš list oznani njih odhod širši javnosti.

Dne 22. avgusta je umrl Valentin Oraž, preužitkar, pd. Adamk na Srednjem Kotu v starosti 81 let. Rojen kot kmečki sin pri pd. Malovodniku v sosesčini, je moral iti služiti, ker je oče po nepotrebnem prodal svoje posestvo. Služil je kot hlapec pri več kmetih, leta 1925 pa se je priženil k Adamku in je dobro gospodaril. Po ženi smrti je izročil posestvo mlademu paru Hanzeju Čertovu in ženi Marici. Še je rad pomagal pri delu, dokler ga obolele noge niso prisilile v posteljo. V zdravih letih je bil občinski odbornik in nekaj časa član cerkvenega sveta, saj je pa tudi užival splošno spoštovanje. Na bolniški postelji je veliko bral, dobro pripravljen je mirno pričakoval ure, ko bo odpoklican s tega sveta.

Nenadoma mu je na oni svet sledil dne 2. septembra Janez Roblek, pd. Kacmun na Šajdi, star še le 69 let. Bolehal je na srcu, pa kar ni mogel in hotel biti brez dela. Pomagal je spravljati otavo, ko je pa nato počival, mu je srce obstalo. Bil je mož na svojem mestu, globokoveren in zvest svojemu narodu, obče spoštovan. Bil je svojčas občinski odbornik, član cerkvenega sveta pa od leta 1939 do smrti. Mnogo je žrtvoval za cerkvico na Sedlcu in bil

TIROLIA-peči na olje

že od 2200 šilingov

kot tudi razne druge peči in štedilniki vseh vrst na zalogi!

OŽEMALNIKI (centrifuge)

za perilo (3 kg) samo 890 šilingov

vam nudi trg. podjetje Blažej

Bleiburg-Plibek, tel. 04235 Libuče 302

ob Kapelški cesti je dobila koncesijo za restavracijo. Potrebne izpite je napravila z odliko. Kot dobra kuharica je bila središče hotela. Micka Rutar je bila dobra mati, dober človek vsem — vzgled krščanske matere. Bila je tudi birmanska botra Malčki Brumec, katera je v njej našla drugo mater in pri Rutarju pravi dom.

V spomladi tega leta je morala na operacijo. Tej so sledile različne bolezni. Nazadnje se je izkazalo, da ima raka v kosteh in v pljučih. Ker moderna medicina nima sredstev — zdravil — proti tej zahrbtni bolezni, je morala mlada žena v grob. Vzrok nagle smrti pa je bila srčna kap vsled strjene krvi. Prihranjene so ji bile bolečine, katere povzročajo rak v kosteh.

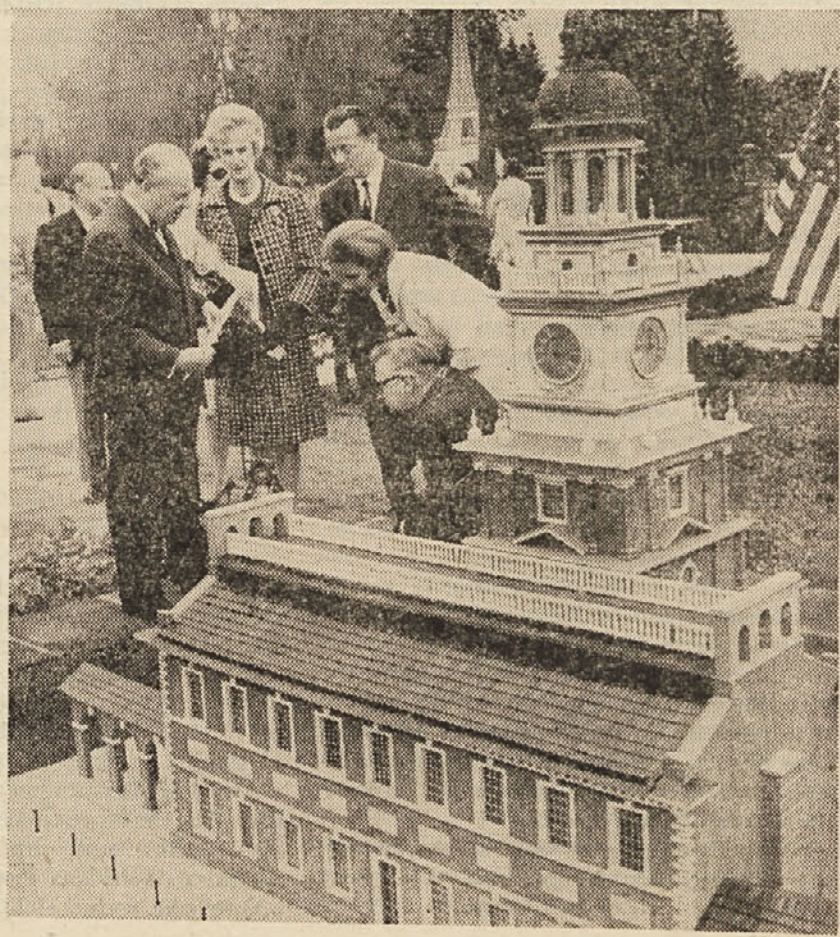
Bila je vdana v božjo voljo. Saj je bila tudi dvajset let zvesta svojemu možu, s katerim sta vsak mesec šla skupno k svetim zakramentom. Tako je tudi zaspala v Bogu po večerni molitvi, katero sta opravila skupno z možem. Zadnje zakramente ji je podelil že prej g. kanonik Zechner v Celovcu in jo tako pripravil za večno življenje.

Nagrobni nagovor je imel g. prošt Brandstätter. Škoda, da lepih besed niso slišali vsi. Zato jih tu nekaj ponovimo: Ni bilo dolgo njeno življenje, vendar polno truda in tudi uspeha. Hotel Rutar v Dobrli vesi bo ostal največji spomenik njenega dela in pomoči, katero je nudila možu pri izgradnji.

V tem hotelu, ki je bil njen dom, je po vrnitvi iz bolnice umrla in ležala na mrt-

Minimumus ali Svet v malem ob Vrbskem jezeru, je doživel pred kratkim velik dan. Širokogrudno darilo Mr. Arthura C. Kaufmanna, pristni posnetek hale Independence v Philadelphiji (ZDA), so svečano predali svojemu namenu.

Vzorec hale so izdelali učenci Višjega zveznega učnega zavoda v Beljaku. Posnetek zvonca pa v Združenih državah Amerike; pripeljali so ga z letalom Trans World Airlines v Avstrijo.

Pri nas na Koroškem

ST. VID V PODJUNI

Poroke, pogrebi

Pred par tedni so se lotili osuševanja močvirja med St. Vidom in St. Primožem po načrtu, ki obstaja že nad 40 let. S tem smemo upati na direktno zvezo med obema vasema.

V soboto, dne 15. julija, je bila pri fari poroka Janeza Frantar, Žmaharjega v Nagelčah, in Suzane Rautz iz Malčap v žitraj-ski fari. V nedeljo, 20. avgusta, je bila v Škocijanu poroka Karla Jerneja, Blažovega na Horčah, in Gizele Jäger, Lipanove v Kamnu. Vesela svatba je bila pri Voglu v St. Primožu. Novoporočencem želimo vse dobro na njih skupni življenjski poti.

Na malo Gospojnico je imel pri fari pridigo in večerno mašo ter v župnišču skiptično predavanje o Indiji, predvsem o svojem misijonu p. Demšar.

Tako se je seznanil z dobrotniki svojega misijona, oziroma bogoslovca, ki ga podpirajo dobrotniki iz fare. Videli smo na slikah tega bogoslovca Luka Orupa Bidžolli, ki bo v dveh letih posvečen, s starši, brati in sestrami.

Poleg romanja k Sv. Luciji na Lorenčevo smo imeli 10. septembra, farno romanje na Sv. Višarje.

Karl Rojšek:

Konec

V senci propagande, ki ni za kmeta

Neža in Francka sta sklenili, da obiščeta v nedeljo strica-mizarja. Kovšar pa bo spet šel svoja pota. Lipče pa bo oskrbel živino, kolikor jo je še ostalo v hlevu. Šli bosta k prvi maši, potem pa naprej v Zalesje, do kamor je uro in pol peš hoje.

Francka je sicer Tonetu omenila, kam in zakaj sta se namenili z materjo, zaradi pohištva pa je molčala, saj reva ni vedela s čim naj ga plača, ko je komaj za sol in najpotrebnejše reči.

Tudi to je vedela, da bi stric brez dvoma počakal za denar, saj očetove trme tudi mora enkrat biti konec, potem se bo pa že spravilo počasi skupaj. Te misli in skrbi je nenadoma presekala Tonče in dejala: »Stric naj kar začne, da bo tja do januarja gotov, za denar nič ne skrbi, saj imaš drugih skrbi dovolj, to bom že jaz uredil.«

S solznimi očmi se mu je Francka zahvalila.

Sedaj je tudi mati vedela, da je ljubezen med Francko in Tonetom ostala neskaljena. Potruditi se hoče pri svojem bratu, da bo on obiskal Kovšarjevo družino, in pripravil starega zopet nazaj na pravi tir.

Rečeno, storjeno. Florijan je bil prav vesel svoje sestre in nečakinje. Žena Katra jima je lepo postregla, beseda je dala besedo, in Florijan je obljubil, da napravi pohištvo, do konca leta, in za denar naj jo nikar nič ne skrbi. Francki so zopet stopile solze v oči. »Nič se ne joči,« pravi Florijan, naslednjo nedeljo pa pridem, samo glej Neža, da bo Grega doma, vse drugo meni prepusti.

Ko so se poslovili, je bila tega dne najbolj vesela Francka. Trenutni položaj je le spustil nekaj sončnih žarkov v zatemnjene duše na Kovšarjevi domačiji.

Mati Neža in hčerka Francka sta imeli v hiši in na dvorišču vse v najlepšem redu. Snaga je bila pri njih že od nekdaj v navedi, vendar sta se za to nedeljo še posebej potrudili, da ne bo brat Florijan mnenja, da oče Kovšar zaradi tega noče ostajati doma, ker imajo vse tako razvlečeno in v neredu. Ne, tega povoda mu ne smemo dati, sta bili obe enih misli.

Na omenjeno nedeljo sta prišla Florijan in njegova žena. Grega je ravno prebiral Mohorjeve knjige, ki jih je Francka danes

V nedeljo, dne 30. julija, je bil pogreb 68-letnega Vida Kummra, starega Kerbečevega očeta v Kamenski gori, 7. septembra pa Frančiške Sternišnik, stare Mohoričeve matere v Rikarji vesi, ki nas je zapustila v 63. letu starosti.

Rajnima želimo večni mir, žalujočim sorodnikom pa velja naše iskreno sožalje.

DJEKSE

(Pojasnilo)

Iz Djekš smo prejeli pismo, v katerem pisec pojasnjuje sledeče: v Spisu »Kako sva z Ančko Pečarnik hodila na spoved« sem zapisal, da je bila prava egiptovska tema. (Naš tednik, štev. 34).

Še danes govorimo o egiptovski temi, če hočemo namreč naznačiti, da je bila noč posebno temna. Zakaj govorimo o »egiptovski« temi?

Bilo je za časa Mojzesa. Bog je Faraonu ukazal, naj izpusti Izraelce iz Egipta. Faraon pa ni ubogal. In Bog je pošiljal nad Egipt razne kazni. Ena kazen je bila, da je nad Egiptom zavlada strašna tema, ki je trajala tri dni. Človek ni videl človeka. Zato še zdaj govorimo o »egiptovski« temi, če je noč posebno temna.

dobila v župnišču, te so ga zamotile, da ni takoj zavil v gostilno.

»Dober dan vsem skupaj,« je pozdravil Florijan v knjigo zaverovanega Grega.

»Bog daj, Bog daj,« je osupel odgovoril Kovšar.

»Med potjo so mi že nekateri svetovali, naj nikar ne hodim k vam, da te skoraj nikdar ni doma,« je previdno začel Florijan. »Sedaj pa vidim, da je vse skupaj samo zlobno namigavanje, ki naj bi me odvrnilo od tega obiska.«

Te uvodne besede je prekinila Neža, ki je prinesla steklenico tepkovca in kruh na mizo. »Dajta, odrežita si, in zalijta, bolj črn kruh imamo, pri vas je dokaj boljše.«

»E, kaj boš Neža, tudi vaš je dober, če je prav bolj črn, glavno je, da je dobro zapečen.« »Letos je res križ,« je dejala Neža, »tam v Zajasovju je pšenica tako lepo kazala, pa jo je tik pred žetvijo stolkla toča, da smo le malo zrnja dobili. Bog pomagaj, za nas kmete je pač hudo, ker smo odvisni od vremena, kot tudi od različnih drugih okolišnin in nezdod kot so: suša, slana, toča, povodenj, in še morebitna bolezen v hlevu.«

»Pa tudi nobene cene nima, kar kmet prodaja,« se oglasi Grega. »So pač na vladi gospodje, ki nimajo razumevanja za nas. Veš Florijan, enkrat bi mogli dati tudi nam državno krmilo v roke, pa one postopaje spoditi na polje delat, da bodo vedeli kakšna je borba za vsakdanji kruh.«

»No, no, Grega, le počakaj, tako hitro pa tudi ne dre, takšni poskusi so bili izvršeni tam, kjer sem jaz sedem let preživel, sicer prisilno, pa se niso prav nič obnesli. Seveda bi bilo prav, da bi poskusili vsaj en mesec z delom na kmetijah, v tovarnah, na stavbiščih in v rudniku. Da, to bi ne bilo nič napačno, tudi obratno bi nič ne škodovalo. Toda vodstvo dati tem ljudem v roke, ne gre, ker pač niso zmožni. Kako bo minister oral, žel in mlatil, pa narobe, naj tebe posadimo na ministrski stolček, okrog tebe Krničarja, Flajsa, mojo malenkost, pa boš videl v kratkem času svojo in njihovo polomijo, kakor sem jo jaz videl v ujetništvu. Grega, malo pomisli, pa boš videl, da imam prav. Ti imaš hlapca, ki je že od mladega na kmetiji, zaposlen najprej kot pastir, potem kot mali in naposled kot veliki hlapec, ki pozna vsak košček tvoje zemlje. On dobro ve, kaj rabi ta njiva, kaj ona, priden je kot mravlja. Če bi pa stopil danes pred tebe z besedo: »Kovšar menjajva najino delo, samo delo. Vi boste hlapec, jaz pa kmet, vse drugo pa ostane kot je bilo do sedaj. Kaj bi mu rekel? Prepričan sem, da bi mu pokazal vrata, ker se bi bal, da bo šlo posestvo k vragu, ali ni tako?«

Kovšar je molčal.

Florijan pa je vrtal dalje. »Poznam dobro kmečki stan, saj je tudi meni tekla zibelka na kmetih, in koder sem hodil po svetu, povsod so rekli: vse lahko daš hlapcu in dekli kar ima tvoj otrok, samo »vajeti« nikdar. Vidiš Grega, ali sem prav dregnil. Celo življenje je na kmetiji, pa mu še ne zaupaš. Z onim, ki po-

zna kmečki stan samo iz knjig, pa bi kar menjal. Po preteku enega leta ali še prej, bi se razjokal, ko bi videl v kakšnem stanu so tvoje njive. Tako pa tudi oni drugi ni v stanu urejevati državnih računov.«

Kovšar je lezel v tla, oni pa je nadaljeval.

»Tisti, ki je na semenji dan vam tako sladko govoril, je res goflač, kot ga je sosed imenovala, in če bi ti šel takrat za njim v tri ure oddaljeno predmestje, kjer je govoril delavstvu, ne vem, če bi se vzdrljal in ga ne čofnil po umazanih čeljustih ter verjel Ivanu Cankarju, ki se je izrazil nekoč: »Politika je vlačuga.« Zaradi te vlačuge si ti izgubil že precej na imetju, posestvo se ti je skrčilo. Tudi pri zdravju, kot vidim, nisi najtrdnější in če gleda tvojo ženo, mojo rodno sestro in zraven nje pa mojo nečakinjo — tvojo hčer, obledelih lic, potem te prosim sezi v roke sosedom, in bodi kar si bil nekoč. Videl boš, da lahko še vse nazaj pridobiš, kar si v teh nesrečnih mesecih izgubil. Ne pusti, da ti propade vse! Ne jezi se na sosedo, ki je dober kot kruh. Mnogokrat sem govoril s njim, in niti žal besede ni izrekel o tebi. Nasprotno, tiste dve njive, ki jih je posojilnica prodala Karničarju, je rekel, da na ljubo miru in sloge vrne zastoj tebi nazaj in še prepis bo plačal. Kaj rečeš k temu?«

Kovšarja je bilo še samo en klopčič, tako je zlezal vase. Na očeh se mu je nabiralo nekaj vlažnega, trepalnice mu niso bile več v stanju zaustaviti solz, ki so radi tolike sosedove dobrote silile na plan.

Ali je to mogoče? Kovšar je bil premagan.

»Da, Grega, pa še več, takrat, ko si ti imel slabe, ure in teh je bilo mnogo, si zapuščal dom in ženski nista mogli vse postoriti, si mislil, da so najeje delavce in se zadolžile. Ne eno, ne drugo. V skrbi za tvoj dom, je tvoj sosed, po tvojem »črnuh«, s svojim sinom, tvojim bodočim zetom, zapregel svoje živinče in svoj voz ter hitel na tvoj travnik, da reši seno pred dežjem. Tudi druge poljske pridelke je pomagal spravljati s polja. Sedaj imaš še samo repo zunaj, in mirno lahko pričakuješ zime.«

Kovšarja je stiskalo v grlu in ni mogel s pravo besedo na dan. Vsa jeza, ki jo je gojil do vaščanov in sosedo, se je razblinila v nič. Počasi se je zravnal, si pomel oči in izdaval:

»Florijan, Neža, Katra in Francka, ali je to res? Pa saj ni mogoče, ne verjamem poprej, da prideta Karničarja z Tončetom, da slišim, da so mi tudi oni odpustili.«

Kdo je bil bolj vesel teh besed kot Neža in Francka.

»Vidiš, Grega,« je nadaljeval Florijan, »to je beseda.« »Lipče skoči po Karničarje in naj pridejo takoj vsi trije sem.«

Lipčetu ni bilo treba dvakrat reči, stekel je takoj k sosedovim.

V dobre četrte ure so bili že vsi pri Kovšarju. Karničar mu je segel v roko, kot bi nikdar ne bilo navzkrižja. Tudi Karničarka je pozabila, da sta se dvakrat srečala na sodišču, samo malo rdeča je postala. Tone mu je pa stisnil roko, da bi se mu kmalu zmeglilo pred očmi.

»Koliko sem ti dolžan za delo, ki si ga tako zvesto opravljal mesto mene, sosed, povej?«

»Prav nič,« je odgovoril Karničar, »samo glej, da bova zopet naprej ob nedeljah skupno pregledovala najina polja, se skupno posvetovala in vzajemno ukrepala, kar bo obema koristilo.« »Prav rad,« pravi Kovšar, ki je bil zdaj že boljše volje. »In ti sosedo, ali mi lahko odpustiš, moj prenačljeni korak k sodišču?« »Me ni nič obremenil tvoj korak, saj sem ti ga že sproti odpustila.« »In ti, Tonče, kaj pa sem ti dolžan?«

»Oče Kovšar pri meni pa ne pridete tako poceni skoz, kot pri atu in mami, zahtevam namreč precej več.«

Kovšar sprva ne ve, kaj naj zine, vendar se mu je posvetilo, zato reče. »Vem, kam cikaš, toda nekaj ti moram povedati, da sem bil lansko zimo dokaj težji, kot sem pa sedaj, zato se bojim, da bo to premalo.«

»Nič premalo, oče Kovšar, prosim vas za roko vaše hčere, to mi je edina prošnja, ali ste tudi vi, mati Neža za to?«

»Še nikdar nisem bila proti,« odvrne Neža, »in moja prošnja v vsakdanji molitvi teh nerodnih mesecev je sedaj uslišana.«

Nato je Kovšar vzdignil kupico in napil mladima. »Bog vama daj srečo, da bosta krščansko vzgojila bodoči rod in da ostaneta zvesta kmečkemu stanu. Pohištvo, ki sliši k bali, bom pa jaz napravil in poklonil,

tebi Francka, ker si bila tako stanovitna v ljubezni, ki je držala ne samo vaju dva, temveč vse, ki so vzdrljali to neljubno težo in imeli pristrčne stike med seboj,« je končal Florijan.

Kovšar pa je napil Florijanu: »Najlepša hvala tebi, ki si tako mojstrsko meni polagal besede, ki so našle pravi odmev. Žal mi je, da sem hotel z ničevredni presekati ta gordijski voz, hvala Bogu, in vam vsem skupaj, da smo ga tako srečno razvozlati.«

Manjšinsko šolsko vprašanje na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

beitragt, der Durchführung der neuen Lehrpläne auf dem schwierigen Gebiete des zweisprachigen Unterrichtes vollen Erfolg zu gewährleisten.«

V šolskem letu 1966/67 je obiskovalo na osnovnih šolah 1569 učencev dvojezični pouk, na glavnih šolah pa 120 učencev in učenk, vsega skupaj torej 1689 učencev in učenk. Ako prištejemo temu številu 398 dijakov in dijakinj Slovenske gimnazije, 183 učencev, ki so obiskovali slovenski pouk na srednjih šolah ter 24 učenk enoletne privatne šole za gospodinjke poklice (torej politehničnega leta) v St. Petru pri St. Jakobu, potem je obiskovalo v šolskem letu 1966/67 na koroških osnovnih, glavnih in srednjih šolah 2294 učencev in učenk slovenski pouk.

Ako bomo znali izrabiti v deželi vse možnosti, ki nam jih nudijo demokratične svoboščine v Avstriji, ako bomo znali utrditi v deželi naš kulturni, gospodarski in politični položaj, če se nam posreči doseči iskreno sodelovanje med slovensko in nemško-govorečim prebivalstvom, sploh mir in sožitje po vseh in občinah dvojezičnega ozemlja, potem more iti pot samo navzgor. Ako za časa utrakvistične šole nismo imeli vpliva na razvoj šolstva južne Koroške, potem — tako smo dejali — zaradi tega ne, ker sta imela odločujočo besedo o tem koroški deželni šolski svet in občine. V deželnem šolskem svetu nismo bili zastopani, v občinah pa nam je manjkalo primeren politični vpliv.

Koroški Slovenci imamo na podlagi avstrijske šolske zakonodaje zagotovljeno lastno šolsko oblast v okviru koroškega deželnega šolskega sveta, v občinah pa se nam odpirajo vedno širše možnosti za pridobivanje javnega mnenja in prid razvoju, ki bi primerno upošteval slovenski jezik v javnem življenju in šolah dvojezičnega ozemlja. Tem potom bi bilo torej možno dvigniti ugled slovenski besedi med sovaščani in sodeželani, tu je nakazana tudi pot, kako zadržati padanje in kako pospešiti naraščanje števila k slovenskemu pouku prijavljenih otrok. Za dosego teh ciljev je potreben močnejši vpliv na vse, kar se dogaja v vasi, po občinah. Tu vidim ključ do rešitve šolskega vprašanja, sploh našega narodnega vprašanja. Gotovo je potrebna tudi novelizacija manjšinskega šolskega zakona, izboljšanje šolskih prilik s te strani, vendar si moramo biti na jasnem, da je naša šolska problematika tesno povezana s celotno socialno, gospodarsko in kulturno politiko v deželi, skratka: z našo politično močjo ali politično agonijo.

Te ugotovitve nas seveda nikakor ne razrešijo dolžnosti, ki jih imamo kot posamezniki do materine besede, do celotne slovenske narodne skupnosti. Od gojitve slovenske besede po družinah, od zavestne rabe slovenskega jezika v vasi in družbi zavisí prav tako nadaljnji razvoj slovenskega manjšinskega šolstva v deželi. Zanj vsi odgovarjamo — brez izjeme.«

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 24. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 25. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Pregled sporeda za našo vas. — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem. — TOREK, 26. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Športni mozaik. Kulturna panorama. — SREDA, 27. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 28. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Solistična ura (Dušan Pertot). — PETEK, 29. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Žena in dom. — SOBOTA, 30. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.00 Zbori pojejo.

PEČI in štedilnike

znamke Tirolia v
najboljši kvaliteti in naj-
večji izbiri!

PODJUNSKA TRGOVSKA
DRUŽBA

BRATJE RUTAR & Co.

DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 Tel 04236-281

Naša govorica

Čim plemenitejši in kulturnejši je bil kdaj kak narod, tem zvestejše je spoštoval, gojil in branil svoj jezik

V Katoliškem glasu sem bral že pred precej leti zgoraj omenjeni sestavek. Le-ta ima dandanes prav tako veljavo, kot jo je imel tedaj, ko je bil napisan, in bo obdržal svojo moralno-etično vrednost, dokler bo živel človeški rod.

»Kadar izrekamo besedo, pomislimo najprej na jezik, mislimo na skupnost ljudi, ki govorijo isti jezik. Naj bo lastnosti, ki določajo pojem naroda, še toliko, nobena teh lastnosti ni značilnejša in veljavnejša od jezika. Materin jezik družiti in spaja Francoza v Parizu s Francozom v Normandiji, v Maroku, v Kanadi, na Vražjem otoku, ali kjerkoli si bodi v najožje narodno sorodstvo.

Isto velja o nas! Kaj nas družiti in spaja v eno samo družino? Po čem smo si bratje: mi tukaj z onimi tam ob Savi, Kolpi, Muri, Dravi in Zilji in z vsemi ostalimi, ki se v potu svojega obraza trudijo po svetu, kjerkoli: na argentinskih pampah, ob Michiganskem jezeru, kanadskih in avstralskih gozdovih? Po čem smo si najprej v sorodstvu, po čem smo Slovenci? Po marsičem. Toda vse lahko izgine in mine, samo naš jezik nas večno družiti, dokler živimo in bomo živeli kot narod.

Jezik! Ker smo ga imeli, toliko časa bomo! Iz njegove moči smo živeli in še bomo živeli, pa ne samo v smislu političnih programov, ki jih čas piše in piše, ampak v neskončno višjem smislu duhovnega obstajanja.

Po jeziku se ločita žival in človek... Na perotih besede se dviga človeški duh vse više in više... Beseda je bogatila narode z duhom, z zakladi lepote. Beseda je trgala spone nevidnosti, lomila jarem zatiranja, nosila prapor svobode ter kazala iz vsake sedanosti pot v lepšo in plemenitejšo prihodnost. Sladka beseda materinih ust je dramila v življenje vse milijarde ljudi od prvega do današnjega dne.

Mislamo si, da govorice nikoli ni bilo, in da človek nikoli ni znal izražati svojih čustev in misli. — Dela pesnikov in umetnikov izginejo, skopnijo; ponesne zgradbe znanosti in kulture razpadejo v mrak; kliči prerokov utihnejo, odrešilna moč vere ugašne... Človek brez govorice postane zver, ki jo nagoni podijo v ropanje in ubijanje... Vse, kar je v človeku višjega, namreč izhaja iz duha in besede, govorica je glasnica človekove duhovnosti.

Tega se je človeštvo zmerom zavedalo. Čim plemenitejši in kulturnejši je bil kdaj kak narod, tem zvestejše je spoštoval in gojil svoj jezik in tem ljubosumnejše ga je branil. Čim večji je bil kdaj kak pomemben človek, toliko manj je dvomil o tem, kateremu jeziku je dolžan zvestoba za vse, kar mu je dal.

V enem samem jeziku ima sleherna beseda vso svojo večno lepoto, svojo večno melodijo; samo v njem čuti njen najgloblji pomen. Res je, da se je mogoče naučiti vsakega jezika, toda zamenjati jih nikoli ne moreš. Naj se učimo tega jezika še tako, osvojili si bomo komaj lupino, jedro pa se nam bo sesulo na ustnicah. Naj poznamo kak jezik še tako dobro, zmerom bo izmed vseh jezikov samo eden, ki smo ga najprej,

2

Na soncu in v morju

Pismo s počitnic ob Jadranu. Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

Hrvaški in slovenski jezik sta si zelo sorodna. Zato Slovenec Hrvata lahko razume in obratno. Že kot dijak sem prebral več hrvaških knjig. Tekom mojega vsakoletnega letovanja na jugu, so se moja ušesa tega jezika tako privadila, da jo tudi že po hrvaško zarobim. Imata pa slovenščina in hrvaščina tudi besede, ki v obeh jezikih sicer enako zvenijo, imajo pa različen pomen.

V predalčku svoje stare denarnice sem zasledil nekaj jugoslovanskih znamk, starih menda že 10 let. Nisem vedel, ali so še veljavne. Na pošti jih pokažem mlademu uradniku in ga prosim za pojasnilo. »Pitajte moju kolegicu!« mi odvrne. Ne mislite, naj njegovo sosedo v uradu pitam, kakor Slovenci pitamo živali, da se odebujemo, marveč vprašajte njo! Pitati = vprašati. Molim = prosim; siten = droben, n. pr. sitan novc = drobiž; zahod ni zapad, marveč stranišče. Naš osel je v hrvaščini »magarac«. V nekaterih krajih Dalmacije pa »tovariš«. Nekoč je v neki pravni zadevi neki slovenski advokat pisal hrvaškemu pismo in ga, kot je pri nas navada, pismeno nagovoril: Spoštovani gospod tovariš!

Kaj bi vi rekli, če bi vam kdo pisal: Spoštovani gospod osel?

En tovariš naju je ob prihodu v Lovran v počitniškem domu že sprejel z veseljem nasmehom. Pa to ni bil osel, marveč sobrat, šentjakovski gospod Andrej. Tako smo sedaj trije skupno uživali počitnice.

Lovran leži sicer ob morju, a na celinu Istre, zato je tu morski zrak razredčen s celinskim. Na otokih, obdanih krog in krog z morjem, je zrak stoddostno morsk, poln joda in zato še bolj zdravilen. Odločili smo se, da se podamo na otok Rab. Nanj me vežejo prijetni spomini, ker sem tam že trikrat letoval in se iz Lovrana skoro vsako leto udeležil izleta na Rab.

Tokrat pa smo se peljali na Rab z avtom. Od Reke do Dubrovnika vodi skozi vso Dalmacijo ob morskem obrežju asfal-

najgloblje doživeli: to je jezik naše krvi, naših duš, jezik naših najgloblji izpovedi!

Naj bo območje tega jezika za nas še tako tesno in njegova veljava v širokem svetu še tako neznanata, za nas vse, ki nam je skupen, ima kot jezik življenja, izražanja, ustvarjanja in učenja tako velik pomen in varnost, kot ga ne more imeti noben drug jezik na svetu.

Poleg tega, da je jezik najvidnejše znamenje, po katerem se razpoznavamo, je obenem še največja svetinja, ki so nam jo prepustili očetje, je naša kulturna dediščina. To sveto dediščino smo dolžni ohranjati in lepšati rod za rod. Velikanska je naša dolžnost, ki jo imamo do svoje govorice: čuvati jo, da ostane neomadeževana!

tirana cesta v dolžini okoli 500 kilometrov. Ta cesta je čudo moderne tehnike, ker je tako lepo izpeljana. Obkroža morske zalive, se približuje morju in zopet krene malo vstran od njega, preseka skalnata pobočja in kjer ne gre drugače, zavije v temen predor in skozi njega zopet v beli dan. Skoro med vso vožnjo imaš lep razgled na morje in bližnje otoke. Vodi pa cesta največ po skalnati kraški obali, katero le tu in tam prijetno oživilja zeleno grmičevje. Vozimo skozi Bakar in Bakarac, Kraljevico, Selce, Crikvenico in razna druga naselja. Sčasoma pa ti ta začetkom zanimiva vožnja postaja dolgočasna zaradi enoličnosti. Prevozili smo že okoli 120 kilometrov, da smo se vožnje že malo naveličali. Velik kažipot z napisom »Jablanac« nas opozori, naj zdaj zapustimo glavno cesto in krenemo z nje navzdol. Kmalu smo ob morskem zalivu, ki ga obkroža vrsta visokih hiš. To je Jablanac, naš prvi cilj. Od tu naj se peljemo na otok Rab.

Toda kako? Avto ne more voziti po morju, kakor po gladki cesti, v morju bi se potopil! Nič strahu. Od tu je trajekt na Rab, brod, ladja za prevoz avtomobilov. Malo počakamo in v restavraciji ugasimo žejo, pa že priplava v luko ladja polna avtomobilov. Varno pristane ob bregu, pripravljeni mostič poveže brod z bregom in že zdrdrajo avtomobili drug za drugim z nje; s tem pa je narejen prostor za one, ki čakajo na bregu na vkrcanje. Tudi gospod Andrej zapelje svojega na brod, g. Janko ostane kar v njem, midva se pa skobacava po lestvi na vzvišen krov, kjer je prostor za potnike. Tako je brod »Rabljan-ka« natovoril nad 20 avtomobilov in okoli 70 potnikov in z njimi odbrzel proti Rabu.

Začetkom je pihal veter, da sem se zavil v plašč; kmalu pa se je pomiril in v toplem soncu mi je bil še jopič odveč. Vožnja je bila krasna. Peljali smo se med otokom Dolinom in Rabom. Oba sta tam skalnata

in gola, višje gori pa je Rab s svojimi nasadi že bolj zelen.

Nismo vedeli, kje se bomo izkrcali. Po enourni vožnji pa zagledamo pred seboj mesto s štirimi cerkvenimi stolpi — Rab! Torej smo že mimo Barbata, kamor smo namenjeni. A avto nas po izkrcanju po slabi cesti počasi le pripelje tja. Parkiramo v senci poleg cerkve, še okrepčamo se s kosilom v bližnjem hotelu in podamo nato v župnišče. Župnik je ravno dopoldne prijel pošto o našem prihodu in je ravnokar z gospodinjo pripravil sobe. Je še mlad, ne premožen, zato je stanovanje le skromno opremljeno. Pa nič zato! Saj nismo razvajeni, da je le postelja za nočni počitek, čez dan bomo itak zunaj ob morju. Pred župniščem je senčnat drevesni vrt, pod njim pa že morje z malo luko. Očividno bo tu tudi veliko mirneje nego v mestu. In cerkev je v neposredni bližini. Prvi vtis je torej zelo ugoden!

Barbatska cerkev je preprosta stavba z majhnim stolpičem nad pročeljem. Solnati morski zrak je razjedal omet, da je polagoma odpadel. Zato so ves omet zunaj in znotraj odstranili do golega kamena in špranje zamazali s cementom. Malo niže je pokopališče. Zunaj leži sarkofag, kamnita rakev, iz 5. ali 6. stoletja. Na pokopališču sta mi posebno ugajala dva nagrobnika, stoječa blizu skupaj. Eden kaže v reliefu Kristusa, ki rešuje in dviga iz morja deklico, drugi, kako umrla deklica iz vode hrepeneče hiti v Kristusovo naročje. G. župnik nam je pojasnil pomen teh nagrobnikov. Pred petimi leti, dne 20. julija 1962, se je peljala družba fantov in deklet s čolnom na izlet. V bližini Trstenika, malega otočka med Lošinjem in Rabom jih je zasačila huda nevihta. Dve uri so se borili s penečimi morskimi valovi, a zaman. Valovi so čoln prevrgli in vseh devetnajst pogoltili. Le trije so se s plavanjem rešili. Med utopljeni so bile tudi tri devojke iz Barbata, dve od njih so našli in sta v Barbatu pokopani.

(Dalje prihodnjič)

Na policah

Mohorjeve knjigarne v Celovcu

Jos. Schrijvers C.S.S.R.; Dobra volja, vez., 90 str. Cena: 18.— šil.

Dr. J. Kolarič: škof Rožman, I. del, 381 str., vezano v platno, 100.— šil., broširano 80.— šil.

Alojzij Geržinič: Pregled svetovne književnosti; broš. 71. str.; cena 15.— šil.

Letopis (šematizem) ljubljanske nadškofije; broš. 184 str. Cena: 40.— šil.

Bogoslovni vestnik za leto 1967, štev. 1—2. Cena: 57.— šil.

Pastoralna revija: Cerkev v sedanjem svetu; štev. 1—3; 4—6; izdajajo slov. škofje. — Cena posameznega zvezka 18.— šil.

Revija mladih: Ognjišče, štev. 3, 4, 5, 6, 7, 8. Vsaka številka stane 5.— šil.

Janez Jalen

25

Ograd

Restavraterju pri Zlati ribi je bilo nerodno, pa se je hitro znašel. Uslužno je vprašal: »Bo milostljiva obedovala v družini ali sama zase?«

»Sama sem.«

»Prosim.«

Kar najbolj vladno je gospodar odvedel Pavlo prav na konec obednice k nekoliko odmaknjeni mizici, od katere se je pa po vsej dvorani lepo videlo, če se je kdo hotel razgledovati. Pavla je sedla tako, da gostom ni kazala obraza naravnost, hrba pa tudi ne. Zelo je bila radovedna, če pride tudi Filip obedovat k Zlati ribi. Vprašati pa ni marala. Morda pripelje celo Olgo s sabo?

V obednico k Zlati ribi so prihajali vedno novi gostje. Večinoma jih Pavla ni poznala. Stare znanke je pa prepoznavala bolj po glasovih kakor na pogled. Se kar nič ni ozirala naokrog. Kljub temu je čutila, da pri mizah že šepetajo o njej. Celo natakari, ki je stregel, ni mogel več prikrihati, da ve, kdo je.

»Dober dan!«

Pavla se je zdrznila. Med vrati je spregovoril Filip. Pogovori pri mizah so skoraj popolnoma potihnil. Večina gostov je napeto čakala, kaj napravi doktor Andrejčič.

Samo tako mimogrede se je Pavla ozrla po obednici. Da. Tudi Olga je prišla s Filipom. Ponosno stopa pred njim, in kakor najbolj spoštovana žena odzdravlja na obe strani s priznanim nasmehom. Da je le sram ni.

Kakor se ni lahko, se je Pavla tokrat obvladala, in prav nič ni zardela.

Filip in Olga sta sedla k mizi blizu vrat. Pavla je ves čas pogledovala moža in njegovo spremljevalko. Aha! Sedaj je tudi Olga opazila njo. Na skrivaj je dregnila Filipa in ga opozorila. Počasi je dvignila nad krožnik sklonjeno glavo. Previdno je pogledal proti Pavli. Spoznal jo je. Kakor bi se hotel prikriti, se je spet globoko sklonil. Žlica mu je zastala v juhi.

»Dober tek, kolega!«

Privihral je doktor Vipavec. Mimogrede je pozdravil svojega stanovskega tovariša, namenoma pa prezrl Staničevu. Andrej je prišel naravnost k Pavli. Izzivalno ji je poljubil roko, kakor bi hotel vsej družbi v obraz reči: »Vseh vas je vredna. Niti do gležnja ji nihče ne seže. Najmanj ona dva tamle pri vratih.«

Doktor Andrejčič je sedel kakor na trnju. Spočetka je razmišljal, ali naj vstane in gre koj pozdravit ženo, pa se je odločil, da prej odslovi Olgo. Sedaj, odkar je sedel poleg Pavle njegov stanovski tekmeč, ki mu prevzema čedalje več zasluzka, je pa sklenil, da se bo naredil, kakor bi Pavle sploh ne bil opazil, čeprav mu tega nihče ne bo verjel. Šaj vendar oprezujejo nanj od vseh strani.

Ponosno zavrznana je poleg Filipa sedela Olga. Kdaj pa kdaj se je izzivalno ozrla proti Pavli, češ: »Kar poglej me! Za nekaj časa si mi res prevzela Filipa, dokončno sem pa le jaz zmaga!«

Andrej je kosilo bolj zmetal vase, kakor pa použil. Naglo je plačal za oba, čeprav se je Pavla branila.

»Grega?«

»No, le.«

Vstala sta. Staničeva Olga je zardela, doktor Andrejčič pa je prebledel kakor zid. Ne, tega se ni nadejal, da ga Vipavec prehit. Vrag!

Pa že ni bilo več časa za razmišljanje. Tik mimo mize je stopala Pavla. Filip ni mogel vstati. V zadregi je pozdravil z rahlim poklonom. Pavla pa je površni pozdrav svojega moža prezrla. Kakor mimo tujca je mirno odšla skozi vrata. Olge niti pogledala ni.

»Z Bogom, kolega!«

»Z Bogom!«

Doktor Andrejčič je pozdrav komaj izdaval iz grla. Najrajši bi bil planil pokonci, stekel za Andrejem in ga s stisnjeno pestjo udaril naravnost v obraz. Pa so se mu tresla kolena. Niti toliko moči ni imel, da bi vstal.

Andrej in Pavla sta odšla, obednica pa je zahrumela. Nekdo se je privošljivo zasmel. Doktorju Andrejčiču se je zadelo, da se mu strop ruši na glavo. Poklical je plačilnega. S tresočo se roko je odštel denar. Kakor omotičen je odtaval na ulico. Tema se mu je delala pred očmi, čeprav je zunaj

svetilo goriško sonce. Ozrl se je naokrog. Andreja in Pavle nikje več ni bilo. Pa — Saj bi jima ne vedel nič reči. Sedaj je tako in tako vse podrt.

Prečuta noč

Proti večeru se je povsem zjasnilo in Brda je počasi zagrinjala noč. Ozek srp prvega krajca je visel nad Furlanijo in se spuščal čedalje niže. Na nebu so se prižigale zvezde.

Gradišnikova Pavla je slonela na oknu v svoji sobi. V brinju je pel slavec. Spremljalo ga je oddaljeno oglašanje čuka in potresajoča se pesem škrtatov.

Hribi tostran in onstran Soče so bili le še temne sence. Pavla se zanje kar nič ni zmenila. V mislih je še vedno hodila po razsvetljeni Gorici pod sabo.

Družba pri Zlati ribi, je bila Pavla prepričana, sedaj premlevala Filipa in njo in Staničevu Olgo. Prav! Kaj naj bi pa drugega govorili. Kar naj. Saj Filipa in Olge gotovo ni zraven. Če sta pa tako drzna, jima pa Vipavec Andrej ne prizanesa. Vsaj nje ne bo pustil grditi.

Tik mimo okna je priprhtal netopir. Pavla se je zbala, da se ne zaleti vanjo. Zmaknila je glavo nazaj. Pa netopirja že nikjer ni bilo.

Andrej, Vipavec Andrej, so se Pavli spet povrnil misli nazaj v Gorico. Kako vsa drugačna sta, čeprav sta oba zdravnik, Filip in Andrej, Vipavec Andrej.

Pavla se je doktorja Vipavca živo spomnila kot dijaka. Kolonov sin je bil in težko se je prebijal skozi šole. V počitnicah, ko

P ∞ I ∞ S ∞ A ∞ N ∞ O

B ∞ R ∞ A ∞ N ∞ J ∞ E

FRANC RESMAN:

12

Iz dnevnika slovenskega izseljenca

Ko so našega umazanega Schmidta od slovíli, je vodja taborišča vprašal K. Trupeja, če bi on hotel prevzeti mesto hišnika. Ta je prosil, da bi mu dal nekaj časa, da si premisli. Povedal nam je in naš vprašal, kaj mi rečem k temu. Mi vsi pa smo mu prigovarjali že zato, da bi se iznebili vsaj enega »policaja«. Prevzel je mesto hišnika in na ta način potem res ni prišlo vse na uho vodji taborišča ali pa je Trupe tako zasukal, da ni bilo sile. Krmil pa je tudi dva prašiča, ki so jih potem na zimo zaklali. Upali smo, da bo pečenka, pa so jo drugi pojedli in na nas ni mnogo odpadlo. Na razpolago je imel tudi vse naše stare bolehačice, pa niso prav nič račale.

Šola v taborišču

Da otroci niso letali in stikali ves dan okoli in ker tamošnje običajne vaške šole niso smeli obiskovati, so končno le uredili nekako taboriščno šolo. Saj je bilo samo v našem taborišču nad 30 šoloobveznih otrok. Po izjavi majorja Schüllerja, poveljnika vseh taborišč v okolici Nürnberga (uradno »Volksdeutsche Mittelstelle«), se našim otrokom ni treba več naučiti, kot za silo nemško pisati in brati. Višjih šol pa sploh ni smel nobeden obiskovati. V našem taborišču je v začetku poučevala ga. Konečič, prava učiteljica po poklicu, po rodu pa Poljakinja. A ta je naše otroke dosti preveč naučila in je bila kmalu prestavljena v drugo taborišče, kjer je poučevala otroke izseljencev iz Gorenjske in Štajerske. Sama pa slovenščine sploh ni znala. Nato se je trudil z otroki g. Trabesinger iz Loge vesi, in ta je moral poučevati brez knjig in tudi skoro brez vsakega papirja. Tako res ni bilo mogoče otroke dosti kaj več naučiti kot pisati in brati. Marsikak otrok je čutil posledice taboriščne šole tudi še potem, ko smo se vrnili že v domovino.

Domotožje in petje

Najhuje je domotožje prijelo priletne moše, odrtane od svojega dela, izrtane iz njihovega domačega kraljestva in z rodne zemlje, kjer so živeli kot samostojni gospodarji in svobodni ljudje. Nekaterim pa so očitali tudi še žene — hvala Bogu, da je bilo teh res malo —, da so družine zaradi njih tukaj v taborišču. Na splošno prav žene niso imele dosti časa v taborišču, ker so morale prati in šivati vsaka za svojo družino in tudi jih je imela nemška sestra Rdečega križa Kati pod svojim nadzorstvom in jih prav trdo držala pri delu. Morale so vsak dan brisati hodnike in

stopnice, brisati prah na vseh koncih in krajih in snažiti vsa številna okna naše taboriščne »palače«, da se je zmeraj vse svetilo.

Moški pa smo prve dni le bolj postopali okrog in tolažili eden drugega. Če pa je bilo ugodno vreme, smo posedali na skrajnem robu travnika. Pa je nekoč le eden rahlo začel z domačo popevko, nalahko smo mu ostali pomagali; ta ali oni pa je spet umolknil in, če si se ozrl nanj, si videl, kako si je brisal solze, ki jih ni mogel ustaviti.

Med nami pa sta bila tudi pevovodja Hanzej Aichholzer iz Loge vesi in Šimej Triesnig iz Loč. Pa tudi Čimžarjevi bratje so bili dobri pevci, stari Čemernjak iz Pečnice pa je bil sijajen drugi basist. Tako smo večkrat prav dobro zapeli naše lepe slovenske pesmi, vmes pa tudi še kako nemško.

Ko pa je prišel taboriščni vodja Übler od nekega sestanka iz Nürnberga, nam je prepovedal v taborišču slovensko govoriti. Pa tudi slovensko petje je prepovedal; na koncu je še rekel, da pa nemške koroške pesmi lahko pojemo in jih on prav rad sliši.

PREZIHOV VORANC:

Če Zila noj Drava nazaj potačo ...

Poleti je Vrbsko jezero tako živahno, šumno, vihravo; veriga vil in hotelov okrog po njegovi obali se strne takrat v glušeč odmev godbe, ropotanja vseh vrst motorjev, žargona kontinentalnih vele mest; prah, parfum, bencin, katran, ki se v Vrbi, v Porečah, v Krivi Vrbi, pa že na oni strani, na Otoku in v Ribnici zgosti v pravi orkan letovišnega vrvenja, da moraš prisluhniti, ako hočeš slišati šepetanje valov, in se ti zdi, da so redki gozdovi, ki še segajo do jezera, odstopili od obale in se začasno nekam daleč umaknili.

In če prisluškuješ še tako pozorno, če se spustiš na gladino jezera, ne moreš v dobi sezone slišati iz jezera skrivnostnega zvonjenja potopljenih zvonov in vzdihovanja pogreznjenega mesta, katero je v davnih časih zadela kazen, da ga je zalilo jezero — ako hočeš v tem napetem, z bencinom in parfumom nasičenem ozračju slišati te zvonove, moreš iti stran od jezera, v okolico, v hribe, proti Hodišam, v Logo ves, na Dholico ali pa na Dvor, na Kostanje, na Strmec do Domačal, na Lipo in Žopračce ...

S tem je umolknila naša pesem. Če nismo smeli peti naših slovenskih pesmi, tudi nemške nismo hoteli. Le včasih, ko se je peljal vodja taborišča domov in smo vedeli, da ni nobenega v bližini, smo »urezali« kate-ro domačo, da je donelo daleč naokrog. In tamošnji domačini so govorili: »V taborišču pojó, bo že nekaj spet na fronti narobel!«

V naši sobi v kleti smo napravili majhen Marijin oltar, kjer so imele ženske majniško pobožnost. Molili smo rožni venec, navrh pa smo zapeli še nekaj Marijinih pesmi. Ker naše početje ni moglo ostati skrito, smo pričakovali, da se bodo tudi nad tem spotikali, a nam molitve le niso prepovedali.

Konec majnika smo zvedeli, da bo prihodnjo nedeljo v sosedni vasi katoliška sv. maša. Prosili smo vodstvo taborišča, če bi tudi mi lahko šli tja. In res smo dobili dovoljenje da gremo lahko peš, ne pa z vlakom. Pa se je nas napotila v dobrih 6 km oddaljeni Emskirchen cela četa. Sv. mašo je bral star duhovnik iz Neustadt a. d. Aich v manjši evangelijski cerkvi poleg pokopališča, za časa našega izseljenstva pa tam ni bilo več skoraj nobenega katoličana. In zbrano, kot že dolgo ne, smo sledili duhovniku pri daritvi sv. maše. Ob koncu nam je še oznanil, da bo sedaj vsak mesec enkrat za nas sv. maša v tej cerkvi. (Dalje)

Tam se ti zdi, da slišiš te zvonove, včasih močnejše, včasih slabotnejše, komaj slišno, zamirajoče ...

V Logi vesi se ti zdi, da zvonovi buče, kakor bi na lepo nedeljo z vsemi zvonili sami Dragašniki, Koširji, Kaklni in Rainerji, to zvonjenje te spremlja, ko greš proti Žopračam, potem pojenjuje, na Lipi se pač še sliši veliki zvon in udari čez Gornji Rož, ali njegov glas je osamljen, včasih utihne ... zamre, preneha — potem zopet zakipi in negotovo odmeva nazaj do Vrbe, kjer se izgubi v prvih borovih gozdovih. Faleti, Gotinjaki, Reichmanni zvonijo in se oglašajo Vošpernikom v Podravljah.

Slutnja, da čuješ zvonove, te žene skozi ožgane pašnike proti Domačalam, ali odmev od Lipe je vedno slabejši, preneha in, ako svoj sluh še tako napenjaš, se na Domačalah noče pojaviti glas potopljenega zvona ... Včasih se ti zdi, da ga čuješ nekje daleč, silno globoko, komaj slišno — ali ko misliš, da si zajel smer in glas, pa izgine rahli odmev proti Umpergu in Grajanom in ne slišiš ničesar več.

Zato se obrneš nazaj proti Šentjurju, kjer je glas potopljenih zvonov zopet silnejši. Ni čuda, Šentjurij je visoko na skali; in četudi je zvonjenje rahlo, negotovo, se čuje — včasih se ti zdi, kakor bi zvonil Drabosnjak iz stoletne preteklosti in vabil ljudi na Kostanje k svojim pasijonskim igram. — Za Šentjurjem je Dvor, kjer Frici in Bajsi še vedno zvone, v odmorih in pretrganih akordih, vendar tako, da se sliši potopljeni zvon po vseh sončnih Gornjih Jezercih. Na Kostanjah že stoletja pojema glas potopljenega zvona, ali se sliši še danes prav do vrha Osojščice. Na drugi strani leži temno, mračno Osojsko jezero, kjer se že davno, davno ne sliši več zvon Svetega mesta, ki se je nekoč potopilo v to jezero ... V mraku se čuje Dholica po celi deželi — Bende zvoní večno luč z velikim zvonom tako močno, da se njegov glas včasih zleže čisto k jezeru, a vzplava takoj boječe v višave sinjega neba in zamre brez odmeva.

Mimo Dholice greš za zvonom proti Po-rečam, Brezi — zdi se ti, da čuješ nekje zvon, ali ne veš, kje, greš za slutnjo preko odmeva zapeljivih, globoko zakopanih zvonov — komaj se še ozreš v dolino Blatograda, v domačijo Urbana Jarnika, se obrneš in greš tuj nazaj ...

V mestu se ti zdi, da srečuješ Drabosnjake, Ahaclje, Einspielerje. Serajnike, Janežiče, Majarje in toliko drugih ... ki so zvonili nekoč v potopljenem mestu vijugaste-ga jezera, ki leži pod teboj v blesku migljajočih luči in švigajočih odsevov ... Kotlina je polna večerne razkošnosti, arij, življenja, ki sega skoraj sem gor in skuša doseči s svojo razburkano površino zadnje odmeve potopljenih, ali vendar še pojočih zvonov in jih pogrezniti v večni molk z njihovimi zvonarji vred.

Jezero, jezera, ozke doline, bele reke, griči, zatišja, polje, lesovi, rjave njive, zelenje, domovi, razkošni in košati, skromne kajžice, visoke stene Karavank, starinske cerkve, razvaline gradišč, poljska znamenja, steze in stezice s poezijo potopljenih zvonov, vzdihujočih mest, zakletih gradov, lju-bezni!

Za dobro voljo

Moderni tatovi. — Dva uzmoviča sta po posrečenem vlamu hitela s plenom v svoje skrivališče. Pa predlaga prvi: »Kar preštejva, kaj sva nagrabila!« — »Pusti,« pravi drugi, »je že pozno in trudna sva tudi; jutri zjutraj bova o tem itak v časopisih brala.«

*

Logično: Učitelj: Kdo mi zna povedati, zakaj leže kukavica svoja jajca v tuja gnezda? — Učenec: »Zaradi stanovanjske krize!«

so drugi študentje pohajkovali, je Andrej dan za dnem trdo delal, da si je kaj malega prislužil. V družbo ni rad zahajal, kakor bi ga bilo sram borne obleke. No, še tudi sedaj se vede bolj robato. Pa se mu poda. Tako naraven je, Andrej.

Pavli je postalo hladno. Umaknila se je v sobo, se ogrnila, prišla nazaj in se spet naslonila na okno.

Z Dunaja je Andrej le redkokdaj prišel domov. Pa še takrat samo za kratek čas. Moral je biti tudi v počitnicah kje zaposlen. Bil je pa že ves drugačen. No, saj ona je poredkoma govorila z njim. Aha. Sedaj se spomni. Vedel se je, kakor bi ji hotel nekaj povedati, pa ne upa z besedo na dan. »Kaj pa, če Andrej ni mislil —? Ne, ne!«

Pavlo je pričelo skoraj mrziti. Popravila si je ogrinjačo in se tesneje zavila v njo.

Pozneje je Gradišnikova Pavla Vipavčevega Andreja kar nekako zgrešila. Takrat je hodil že Filip za njo. Znal ji je tako govoriti, da drugih fantov ni ne videla, ne slišala več.

Danes pa —. Ne samo, da Gradišnikova Pavla doktorja Filipa Andrejiča ni hotela videti. Več! Namenoma ga je prezrla, čeprav je še vedno njegova prava žena.

Pavli se je zameglilo pred očmi. Iz teme jo je pa vedro pogledoval možati obraz Vipavčevega Andreja. Kakor bi se mu hotela ogniti, je odstopila od okna in se kar oblečena bolj naslonila, kakor pa legla na otomano. Na spanje niti mislila ni. Da bi se znebila nevšečnih misli, je prisluhnila petju slavca pod oknom.

Prav kakor Pavla na očetovem domu v Brdih, je v Gorici v svojem stanovanju na Travniku slonel v kotu zofe doktor Filip Andrejič. Tudi on je imel okno odprto in tudi njemu ni gorela luč. Pavlo v Brdih je pomirjalo gostolenje slavcev, Filipa v Gorici pa so vznemirjali glasovi, ki so prihajali od časa do časa spodaj s ceste. Čedalje bolj mu je bilo jasno, da se mu je življenje zavozlalo kakor doslej še nikoli ne.

Čas po obedu do popoldanske ordinacije je doktor Andrejič redno prebil v kavarni, tudi prejšnja leta, ko je še Pavla gospodinjala in je kosil doma. Kar nekaj mu je manjkalo, če je zavoljo opravkov moral kdaj opustiti to navado. Danes se je od Zlate ribe vrnil naravnost v stanovanje. Staničeva Olga bi bila rada šla z njim, pa je odklonil. Da že zvečer pride ponjo, ji je rekel, čeprav je dobro vedel, da tega ne bo storil. Že tako in tako je večkrat mislil, da se bo moral z Olgo raziti, preden se vrne Pavla. Le zakaj je odlašal. Kdo pa se je nadejal, da bodo Pavli odpustili kar tri leta ječe. Skoraj polovico. Pa sedaj je, kar je. Bolj narobe bi se ne bilo moglo obrniti.

V ordinacijo ves čas ni bilo nobenega bolnika. Kdo naj bi pa prišel. Dogodek pri Zlati ribi se je kar gotovo razvedel že po vsem mestu. Če ne drugi, je poskrbel za to doktor Vipavec. Bolj zavoljo Pavle kakor zavoljo zaslužka. Za dohodke se Andreju ni treba več brigati. Zadnje čase vse drvi k njemu. Kot zdravnik je naravnost zaslovel. Njemu samemu pa denarja čedalje bolj primanjkuje. V Gorici kmalu ne bo mogel

več shajati. Posebno še, ko ga je pri Kraševčevih polomil. Ni čuda. Razburjen, kakor je bil.

Po ordinaciji, ko je Filip dve uri in pol zastoj čakal na bolnike, je prihitela k njemu gospa Kraševčeva. Da ima Milka, njena štiriletna hčerka, vročino, in da jo bolita glava in grlo. Naj gre gospod doktor neutegoma pogledat.

Kakor ni šel rad, je moral Filip iti pri belem dnevu na ulico. Ni prezrl, da so ga tja in nazaj gredle ljudje pogledovali, se naskrivaj dregali in se ozirali za njim. Pa to bi že bil prenesel. Hujše je, ker se je v diagnozi zmotil. Ugotovil je angino, je pa davica, ki jo samo obkladki in grgranje ne ustavi. Drugikrat bi šel še enkrat pogledat. Še enkrat bi preiskal otroka in za trdno ugotovil, kaj mu pravzaprav je. Danes pa: Ne in ne. Predvsem zato ne, ker so prav gotovo že klicali doktorja Vipavca; če se je le že vrnil. Pozno popoldne se je bil odpe-ljal nekam v Brda, kakor je vedela povedati Olga. Morebiti se sedaj mudi pri Gradišniku. Pavla mu streže s posušeno gnjatjo in mu nataka sladko briško rebulo. Oba skupaj se pa smejeta njemu in Olgi.

Doktor Andrejič je zaslišal spodaj na ulici glasen pogovor. Prisluhnil je. Pogovarjalo se je dvoje žensk:

»Kraševčeva Milka ima davico, ne angino, je ugotovil doktor Vipavec.«

»Saj se tisti Andrejič nič ne spozna.«

»O, pri ženskah prav dobro. Posebno črne so mu všeč. Za otroke mu pa ni mar, ko jih sam nima.«

Filip se je zdrznil. Kakor strupeno želo

ga je zbudla opomba o otrocih. Tudi on bi sedaj lahko imel otroka približno iste starosti, kakor je Kraševčeva Milka, pa je zadal Pavli prehud udarec, da ni mogla postati mati. In sedaj ga bo prav bolezen otroka v Gorici onemogočila. Ga že raznašajo ženski jeziki po ulicah. In potem še vse drugo. Za naprej bo mogel komaj še životariti. Navajen je pa na široko živeti. Moral se bo preseliti v Trst, če ne še dlje.

Po cesti je pridrdrala kočija. Privoščljiv smeh je zadonel iz nje. Nekdo izmed možkih je izzivalno pripomnil: »Prav mu je. Kaj pa hodi z drugimi ženskami.«

Doktor Andrejič se je nemirno presedel v drug vogal zofe, da je bil bliže okna. Jezzen sam nase si je moral priznati: »Res je. Pokopala me je črna kača.«

Filip si ni mogel tajiti, da mu je bila Staničeva Olga všeč že pred poroko s Pavlo. Če bi Olga imela toliko dote, kolikor je je pričakoval od Pavle, bi se morebiti z njo poročil. Ah, kaj morebiti. Prav gotovo, čeprav ni v Olgi niti drobec Pavline duše.

Ozek srp prvega krajca je že davno uto-nil za Brdi, pa vseeno ni postalo v sobi povsem temno. Noč je bila jasna in še od-sev cestne svetilke je plesal pod stropom na steni nasproti okna. Za Filipa je bilo kar presvetlo. Zatisnil je oči in premišlje-val o Pavli.

Nedolžen otrok je bila Pavla, ko sta se bila poročila. V samostanu je bila vzgoje-na in kar preveč sramežljiva. Sveta prav nič ni poznala.

(Dalje prihodnjič)

Uspel začetek z opero „Rigoletto“

Doslej najboljša predstava domačega gledališča

Celovško Mestno gledališče je pričelo svojo letošnjo sezono z Verdijevo opero »Rigoletto«. Premiera ene izmed najboljših stvaritev Giuseppa Verdija je prav lepo uspela in moramo reči, da je s tem delom domača Opera dosegla svojo najboljšo uprizoritev. K temu so pripomogli nosilci glavnih vlog: Rigoletto, Gilda, vojvoda in Sparafucile.

Giuseppe Verdi je bil star 38 let, ko je z uprizoritvijo svoje edinstvene opere »Ri-

Pohotnež na vladajočem prestolu (v operi mantuanski vojvoda) na eni strani ter hudobni, grbasti dvorni norec (v operi Rigoletto) na drugi strani, ki brezvestno pomaga svojemu gospodarju pri nemoralnem življenju, dokler samega usoda ne zadene v dno srca — to niso bili nobeni navadni človeški liki.

In prav tako smela, kot je vsebina, je tudi njegova glasba. »Hočem kratko in jedrnat povedati, da ne pišem svoje glasbe, če je

močnim glasom ter odlično podanim likom dvornega norca zapustil pri poslušalcih neomejeno odobravanje in najgloblji vtis. Je to pevec visokih glasbenih kvalit in ima, če bo šel po tej poti naprej, pred seboj še lepo umetniško kariero. Tako se zanj poteguje že linška Opera.

Pevsko in igralsko se je lepo uveljavila Italijanka Carla Chiara v vlogi Gilde s svojim krasnim in čistim koloraturnim sopranom. Deloma pa je razočaral novi tenor, Roman Corneliu Fanateanu kot mantuanski vojvoda. Pri pevcu smo pogrešali bleščečih višin, kar je prišlo še posebno jasno do izraza v 4. dejanju pri znani ariji »Ženska le vara nas...« Zgolj v igri je prikazal vojvodo, zapeljivca žensk, prav verodostojno.

Njim ob strani je dobro prestala svoj debut mezzosopranistka Bianca Zambelly kot Magdalena, sestra bandita Sparafucila; škoda, da je bil orkester včasih premočan, da je njen glas le s težavo prišel do poslušalčevih ušes.

Uveljavil pa se je pri tej uprizoritvi domači pevec, basist Franz Pacher, ki je s temnim basom ter okretno igro prepričljivo predstavil morilca Sparafucila. Malo je ugal John Winchester v vlogi Monterona, katerega glas je prešibek, da bi mogel pretresti s svojo kletvijo tragično in skrivnostno ozračje.

V manjših vlogah so nastopili še: Hubert Trattinig (grof Ceprano), Wilhelm Gartner grof (Marullo), Christian Reimer (grof Borsa), soproga Ceprana Erika Ruegg, Hansia Gmür kot Giovanna, Vojtech Kocian (oficir) in Margit Kleinander (paž). Vsi naštetii so v svojih malih in manjših vlogah zadovoljivi igralsko in pevske.

Režijo je vodil prav posrečeno Franz Göd; orkester pa je skrbno naštudiral dirigent Hanspeter Gmür in je prav njegova zasluga, da je predstava v celoti lepo uspela.

B. L.

Carla Chiara v vlogi Gilde; letos poleti je pela na opernih igrah v Lignanu partijo Tosce, in baritonist Bohus Hanak kot Rigoletto, doslej član narodne Opere v Bratislavi.

goletto« 11. marca 1951 v Teatru Fenice v Benetkah dosegel prvi svetovni uspeh. Mojster Verdi je namreč zahteval od svojih libretistov (pisateljev besedila oper) zmerom »nove, velike in drzne tekste, polne sprememb«. Od tega načela pri svojem genialnem glasbenem ustvarjanju ni nikoli odstopil. V drami »Kralj se zabava« Victorja Hugoja je našel za svojo opero tako snov:

lepa ali grda, kar tjavdan, marveč se zmerom potrudim, da bi ji dal pravi značaj,« je napisal Verdi med pogajanjem za končni tekst »Rigoletta«, katerega je cenzura v prvotni obliki prepovedala, češ da je preveč »priskuten in nemoralen«.

V glavni vlogi Rigoletta je nastopil gost nacionalne Opere v Bratislavi, baritonist Bohus Hanak, ki je s svojim izvrstnim in

Našli so edine knjigo Držičevih pesmi

Dragocenost iz 1607 — Doslej sta bili v svetu znani le dve podobni knjigi

Zagrebski antikvar Živko Strižić je našel edino kompletno knjigo pesmi Marina Držiča, tiskano v Benetkah 1607 leta. Doslej sta bila na svetu znana le dva izvoda te knjige, enega hranijo v vatikanski knjižnici, drugega v knjižnici jugoslovanske akademije. Knjiga, ki so jo sedaj našli, je najbolje ohranjena, spravili pa so jo v trezor narodne univerzitetne knjižnice v Zagrebu.

Knjiga je neocenljive vrednosti za jugoslovansko kulturno zgodovino. Zagrebski antikvar je ob jadranski obali kupoval iz zasebnih knjižnic stare knjige. Kupoval jih je kar na slepo in šele pozneje v Zagrebu podrobno pregledal. Tako je našel Držičevo knjigo, zato sedaj ne more natanko povedati, kje jo je kupil. Morda je z otoka Krka, morda iz Kaštelov ali pa iz Hvara ali Dubrovnika.

Knjiga je majhna, nič večja kot sedanje žepne knjige. Ima približno sto strani, vezana je v trde platnice, ob robu strani pa je mnogo z roko izpisanih glos. Sodeč po pisavi in črnilu, so tudi ti zapisi zelo stari.

Prvo izdajo Držičevih del so natisnili v Benetkah 1551. Kolikor je znano, se od iste izdaje ni ohranil noben izvod. Od druge izdaje, tiskane 1607, pa se je doslej dveina znanima izvodoma pridružil še tretji.

AVSTRIJSKI TRANZIT ČEZ REKO POVEČAN

Avstrijski tranzitni promet preko Reke se je v prvi polovici 1967 proti enakemu obdobju prejšnjega leta povečal za 54 odst. na 408.509 ton. S tem je Reka zasedla prvo mesto v avstrijski statistiki prometa čez pomorska pristanišča. Od teh 408.509 ton odpade na uvoz 292.012 ton in na izvoz 116.497 ton. V vsem letu 1966 je znašal tranzit čez Reko 498.233 ton. K temu nenavadnemu napredku je v glavnem prispeval prevoz brazilskih rud prek novega pristanišča za masovno blago v Bakru. Te polnoavtomatske naprave so bistveno prispevale k ustalitvi prevoznih stroškov in z uporabo velikih ladij od več kot 60.000 ton k pocenitvi pomorske prevoznine. Z veliko površino skladišč daje Baker še to prednost, da lahko industrija svoje rude tam vskladišči po potrebi na odpoklic.

Ali ste vedeli?

Največjo uro na svetu imajo na letališču Durban v Južni Afriki. Betonska številčnica ima premer 60 metrov, minutni kazalec pa je dolg 28,5 metra. Vsako minuto se kazalec premakne za tri metre, v eni uri pa opravi 179 metrov dolgo pot.

Najtežji bankovec je švedski srednjeveški bankovec, ki tehta približno 17 kg.

SADJARJII

Najbolj zanesljivo rastoča sadna drevesca nudi domača sadna drevnina MARKO POLZER, Lazar pri St. Vidu v Podjuni. Ribizelj, češplje, maravdelj polovična cena.

Ing. MARKO POLZER, pd. Lazar
ST. VID V PODJUNI

Vdovec, star 66 let, rentnik, želi spoznati primerno domačinko zaradi ženitve. Naslov posreduje uredništvo.

STADLER

Möbel

Das führende Einrichtungshaus

REGINA
KÜCHEN

WK
MÖBEL

Klagenfurt, Theatergasse 4

...nach wie vor:

A&O

Qualität und Preis!

vom 22. bis 28. Sept. 1967:

A&O
EIERTEIGWAREN
Bandnudeln, Hörnchen, Fadennudeln 1 kg

A&O
TOMATENMARK
In der 200-g-Tube 2 TUBEN

DEUTSCHE
THERMOSFLASCHE
formschön, stabil, 0,5 Liter per Stück

DAMEN-
STRUMPFHOSEN
drei Größen, diverse Farben! per Stück

15.⁵⁰

7.⁴⁰

24.-

29.-

Überbündel, empfindlich, nicht karierte Kanten!

...und außerdem: 3% A&O-RABATT!

Radioaparati
Šivalni stroji
Kolesa

V VELIKI IZBIRI

Radiohaus KERN

Klagenfurt, Burggasse

Wieder eine neue, sensationelle Motorsäge von STIHL: die STIHL-040, ca. 8,7 PS stark, 6,8 kg leicht — nur 1,8 Kilo pro PS. Kennen Sie eine Motorsäge, die das übertrifft?

STIHL 040

STIHL

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja 2
P. Dobrla ves
9141 EBERNDORF
Telefon 04237-246

Nasveti, prodaja, postrežba strankam